

Kulturnämnden

Datum: 2018-05-31

Tid: 09:00-12:00

Plats: Vidöstern, Region Kronoberg, Nygatan 20, Växjö

Ledamöter

Ragnar Lindberg (S), ordförande
RosMarie Jönsson Neckö (S), vice ordförande
Pernilla Sjöberg (M), 2:e vice ordförande
Ann-Charlotte Kakoulidou (S)
Sara Rosén Andersson (S)
Kerstin Axén Krag (MP)
Kenneth Görtz (M)
Vidar Lundbeck (C)
Lennart Adell Kind (L)

Ersättare

Pontus Samuelsson (S)
Sonia Muhlethaler Salsamendi (S)
Wirginia Bogatic Citron (V)
Maria Svensson Lundin (KD)
Sonja Emilsson (M)

Övriga kallade

1 Justering av protokoll

Sammanfattning

Förslås att utse Pernilla Sjöberg att jämte ordförande justera protokollet. Justering sker 11 juni.

2 Fastställande av dagordning

3 Uppföljning av 2017 års verksamhet (18RGK715)

Förslag till beslut

Föreslås att kulturnämnden beslutar

att notera informationen till protokollet.

Sammanfattning

Region Kronoberg följer årligen upp kulturorganisationer med statligt och regionalt anslag genom kvalitativ och kvantitativ redovisning i kulturdatabasen. Denna uppföljning ligger till grund för Region Kronobergs årliga redovisning till Kulturrådet. Kvalitativ redovisning till Kulturrådet sker enligt en treårig årscykel, där en separat uppgiftsinsamling sker vart tredje år med fokus på ett särskilt tema. 2018 är temat för den separata uppgiftsinsamlingen jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv i de regionala kulturverksamheterna.

Uppföljning av 2017 års verksamhet visar att kulturorganisationerna arbetar i enlighet med Regional kulturplan för Kronobergs län. Samarbeten med andra aktörer inom och utanför Kronoberg utmärker verksamheten. Tidigare uppföljning har visat att det strategiska arbetet med kultur i hela länet är ett styrkeområde och en framgångsfaktor i Kronoberg som riskerar att försvagas. Uppföljningen av verksamheten 2017 visar dock på en positiv utveckling med anledning av ett aktivt arbete genom bland annat ett nytt bidragssystem för studieförbunden samt Berättarnätet Kronobergs verksamhet.

I samband med ärendet följs även projektinsatser, verksamheter utanför kultursamverkansmodellen och konstinköp upp.

Beslutsunderlag

- Förslag till beslut - Uppföljning av 2017 års verksamhet
- Separat uppgiftsinsamling Kulturrådet 2018

4 Uppföljning av studieförbunden 2017 (17RK1836)

Förslag till beslut

Föreslås att kulturnämnden beslutar

att notera informationen till protokollet

Sammanfattning

Region Kronoberg följer årligen upp studieförbundens verksamhet genom kvalitativ och kvantitativ redovisning. Studieförbundens redovisning sker i enlighet med Bidragssystem för studieförbund i Kronobergs län (fastställt av kulturnämnden §24/2017). Redovisningen sker dels genom studieförbundens årliga kvantitativa rapportering av studiecirklar, annan folkbildningsverksamhet och kulturprogram (via Folkbildningsrådet) och dels kvalitativt via skriftlig verksamhetsredovisning.

En slutsats från redovisningen är att det nya bidragssystemet gett studieförbunden incitament att öka sin lokala närvaro. Spridningen av studieförbundens totala verksamhet utanför Växjö kommun har ökat från 42% (2016) till 52% (2017). I samband med kulturnämndens sammanträde presenteras en övergripande analys av studieförbundens redovisning.

Beslutsunderlag

- Förslag till beslut - Uppföljning av studieförbundens verksamhet 2017
- Förslag till beslut - Studieförbundens tematiska utvecklingsbidrag 2018

5 Information om arbetet med jämställd regional tillväxt

Förslag till beslut

Föreslås att kulturnämnden beslutar

att notera informationen till protokollet.

Sammanfattning

Jämställd regional tillväxt är ett regeringsuppdrag som pågår 2016-2018. Inom ramen för uppdraget genomför Region Kronoberg ett arbete tillsammans med hel- och delägda bolag, däribland Musik i Syd, Regionteatern och Kulturparken Småland. Projektledare Elsa Anderman berättar om vad som genomförts hittills, uppnådda resultat och arbetet framåt.

6 Information om jäv

Förslag till beslut

Föreslås att kulturnämnden beslutar

att notera informationen till protokollet.

Sammanfattning

Kulturrådet gör kontinuerliga stickprover avseende hur regionerna hanterar jävsfrågor. Vid kulturnämndens sammanträde deltar kanslidirektör Ulrika Gustafsson för information och dialog kring hantering av jäv. Ett flertal av kulturnämndens ledamöter är utsedda som representanter i styrelser för kulturorganisationer. Hanteringen av jäv blir särskilt aktuell i samband med beslut om fördelning av kulturnämndens rambudget samt beslut om regionala utvecklingsmedel till projekt. Kulturnämnden behöver ha en rutin för detta för att kunna arbeta förebyggande med frågan.

7 Månadssammandrag april 2018 (18RGK112)

Förslag till beslut

Föreslås att Kulturnämnden beslutar

att godkänna Månadssammandrag april 2018 samt att överlämna dem till regionstyrelsen för information.

Sammanfattning

Det ekonomiska resultatet tom april 2018 uppgår till +1,242 tkr. Överskottet beror främst på att utbetalningar inte har gjorts ännu och budgeten är periodiserad på tolfte delar. Inga egna medel är utnyttjade.

Resultatet prognostiseras till +/- 0.

Beslutsunderlag

- Förslag till beslut - Månadssammandrag april 2018 KN
- Månadssammandrag KN april 2018

8 Scensommar Kronoberg 2019 (18RGK871)

Förslag till beslut

Föreslås att kulturnämnden beslutar

att anslå 200 000 kr till Växjö kommun för 2018 års förberedelser inför Scensommar Kronoberg 2019. Medlen anslås från basdelenhet 5102002.

Sammanfattning

Hösten 2017 genomfördes en förstudie kring eventuell regionalisering av Scensommar. Detta med anledning av regionfullmäktiges uppdrag till kulturnämnden att arbeta med kultur på okonventionella platser. Förstudien presenterades på kulturnämnden som beslutade, KN §6/2018, att uppdra åt regional utvecklingsdirektör att i samråd med Växjö kommun ta fram förslag på överenskommelse.

Kulturstaben arbetar i nära samverkan med Växjö kommun och ett förslag på överenskommelse kommer att hanteras av kulturnämnden i oktober. För att skapa goda förutsättningar för genomförandet av

Scensommar Kronoberg 2019 behöver arbete med planering ske redan under hösten 2018. Då kulturnämndens nästa sammanträde ligger i slutet av oktober behöver beslut om medel 2018 fattas redan nu. På kulturnämnden i oktober tas beslut om överenskommelse samt budget 2019.

Beslutsunderlag

- Förslag till beslut - Scensommar 2019
- Förberedelser inför Scensommar Kronoberg 2019

9 Kultur i vården i Kronoberg (18RGK256)

Förslag till beslut

Föreslås att kulturnämnden beslutar

att uppdra åt regional utvecklingsdirektör att arbeta vidare med kultur i vården i enlighet med upprättad tjänsteskrivelse.

Sammanfattning

I samband med budget 2018 avsatte regionfullmäktige 1 000 000 kr årligen till en satsning på Kultur i vården 2018-2020. Uppdraget lades på kulturnämnden som hösten 2017 genomförde förstudien Kulturens läkande kraft i Kronoberg (§3 2018). Förstudien förordade ett strategiskt samarbete mellan kulturområdet och hälso- och sjukvården med framtagande av en plan för kultur i vården som första steg för att skapa förankring och samsyn. I samband med presentationen av förstudien beslutade kulturnämnden att uppdra åt regional utvecklingsdirektör att gå vidare med genomförandet av kultur i vården.

I det vidare arbetet har utmaningar i arbetet identifierats. De har bland annat resulterat i ett behov av att vidareutveckla handlingsalternativen för att driva utvecklingsarbetet kring kultur i vården framåt på ett resurseffektivt sätt och utifrån Region Kronobergs förutsättningar. I beslutsunderlaget presenteras ett förnyat handlingsalternativ samt kritiska faktorer för dess genomförande.

Beslutsunderlag

- Förslag till beslut - Kultur i vården
- Kultur i vården
- Kulturrådets uppgiftsinsamling avseende kultur och hälsa i hälso- och sjukvården
- Kulturens läkande kraft i Kronoberg

- §3 KN Kulturens läkande kraft i Kronoberg

10 Kulturpriser och stipendier 2018 (18RGK87)

Förslag till beslut

Föreslås att kulturnämnden beslutar

att utnämna NN, NN och NN till mottagare av årets tre arbetsstipendier.

att utnämna NN och NN till mottagare av årets två ungdomsstipendier.
(Namn presenteras vid kulturnämndens sammanträde)

att offentliggöra kulturstipendierna i samband med beslut i kulturnämnden.

att utse föreslagna personer till kulturprisgrupp 2018

Sammanfattning

Region Kronobergs årliga utdelning av kulturpriser och kulturstipendier utgår från den regionala kulturplanen. Syftet med att dela ut kulturpriser och kulturstipendier är att främja den kulturella infrastrukturen och att öka möjligheterna för fler kulturskapare att arbeta i länet.

Region Kronobergs kulturnämnd utser en kulturprisgrupp som tar fram förslag till pristagare för Kulturpris, Kreativ entreprenör och Bubblare. Kulturstaben tillsätter en expertgrupp för stipendier som tar fram förslag till arbets- och ungdomsstipendiater.

Förslag till kulturprisgrupp 2018:

- Kulturnämndens presidium
- Sophie Palm, Uppvidinge kommun
- Philip Carcamo, producent Highlights productions
- NN
- Lennart Johansson, Kulturparken

Kulturpristagare uppmärksammas under en prisutdelning vid regionfullmäktiges sista sammanträde för året.

Beslutsunderlag

- Förslag till beslut - Kulturpriser och stipendier 2018

- Plan för kulturpriser och kulturstipendier i Kronobergs län

11 Svar på skrivelse från Ljungbergmuseet (18RGK138)

Förslag till beslut

Föreslås att kulturnämnden beslutar

att lämna svar på skrivelsen från Ljungbergmuseet i enlighet med förslaget

att hantera skrivelsen från Ljungbergmuseet som ett underlag i kulturnämndens ordinarie budgetprocess inför 2019

Sammanfattning

Region Kronoberg har mottagit en skrivelse från Ljungbergmuseet den 26 mars 2018. Skrivelsen handlar om Ljungbergmuseets ekonomiska situation och lyfter behovet av ett utökat statsbidrag inom ramarna för kultursamverkansmodellen som en lösning.

I förslaget till svar på skrivelsen redogörs bland annat för kulturnämndens uppdrag, den regionala kulturplanen och hur det går till när Region Kronoberg vill utöka statsbidraget inom kultursamverkansmodellen för att genomföra kulturplanen.

Beslutsunderlag

- Förslag till beslut Svar på skrivelse från Ljungbergmuseet
- Svar på skrivelse från Ljungbergmuseet
- Skrivelse angående Ljungbergmuseet.

12 Svar på skrivelse från Hemslöjden i Kronoberg (18RGK119)

Förslag till beslut

Föreslås att kulturnämnden beslutar

att lämna svar på skrivelsen från Hemslöjden i Kronoberg i enlighet med förslaget

att hantera skrivelsen från Hemslöjden i Kronoberg som ett underlag i kulturnämndens ordinarie budgetprocess inför 2019

Sammanfattning

Region Kronoberg har mottagit en skrivelse från Hemslöjden i Kronoberg 2018-04-12. Skrivelsen handlar om Hemslöjden i Kronobergs behov av utökade ekonomiska resurser för att möta den ökande efterfrågan på eget skapande inom slöjd och hantverk, framförallt inom området barn och unga. För att Hemslöjden i Kronoberg ska kunna möta efterfrågan och stärka hemslöjd som kulturområde önskar de inrätta en tjänst med inriktning på barn och unga.

I förslaget till svar på skrivelsen redogörs bland annat för kulturnämndens uppdrag, den regionala kulturplanen och hur budgetprocessen går till.

Beslutsunderlag

- Förslag till beslut Svar på skrivelse från Hemslöjden i Kronoberg
- Skrivelse till kulturnämnden.
- Svar på skrivelse från Hemslöjden i Kronoberg

13 Ekonomidirektörens verkställighetsbeslut 2018 (18RGK973)

Förslag till beslut

Föreslås att kulturnämnden beslutar

att notera verkställighetsbeslutet till protokollet.

Sammanfattning

I enlighet med ED-beslut nr 4/2014 godkänner ekonomidirektören om byggreglaterad (platsspecifik) konst kan utrangeras genom destruktion. Godkännandet ska baseras på beslutsunderlag från Region Kronobergs ansvarige konstanterare.

Beslutsunderlag

- Ekonomidirektörens verkställighetsbeslut nr 1/2018. Utrangering av byggreglaterad konst (se ärende 16RK2252)

14 Återkoppling från möten och konferenser

Förslag till beslut

Föreslås att kulturnämnden beslutar

att notera informationen till protokollet.

Sammanfattning

Mötesanteckningar finns (i förekommande fall) tillgängliga i Netpublicator.

- Rapportering från ledamöter med styrelseuppdrag
- Kulturrådet, Växjö 6 april
- Presidieöverläggning Växjö kommun, Växjö 23 april
- Regionsamverkan Sydsveriges kulturutskott, Wanås 24 april
- Nordisk kultur- och hälsakonferens, Stockholm 4 maj
- Nordiskt kulturpolitiskt toppmöte, Malmö 8-9 maj

15 Kurs och konferens 2018 (18RGK98)

Sammanfattning

Projektuppstart Kronoberg utvecklar SPÄNST – Konst, plats, publik - Växjö 20 juni

Beslutsunderlag

- Inbjudan till lunchseminarie 20 juni SPÄNST- konst, plats, publik

16 Anmälningsärenden

Förslag till beslut

Föreslås att kulturnämnden beslutar

att notera informationen till protokollet.

Sammanfattning

Nedanstående ärenden anmäles till kulturnämnden för kännedom.
Handlingar redovisas i särskild mapp i Netpublicator:

- På väg mot en nationell biblioteksstrategi: För ett Bibliotekssverige i den digitala tidsåldern, pressmeddelande från Kungliga Biblioteket
- Kulturpolitisk styrning – Ansvarsfördelning och reformer inom de nordiska ländernas kulturpolitik under 2000-talet, Kulturanalys Norden

17 Redovisning av delegeringsbeslut

Förslag till beslut

Föreslås att kulturnämnden beslutar

att notera delegationsbesluten till protokollet.

Sammanfattning

Följande delegationsbeslut är tagna av kulturnämndens ordförande, ansvarig konsthantare och regional utvecklingsdirektör.

Delegationsbeslut

- 18RGK32-1 Ansvarig konsthantare delegationsbeslut 1-32, 2018
- 18RGK18-1 Regional utvecklingsdirektörsbeslut nr 1/2018. Region Blekinge ansöker om 100 000 kr för projektet Regionsamverkan Sydsverige utvecklar dansområde i södra Sverige år 3.
- 18RGK37-2 Kulturnämndens ordförandebeslut nr 2/2018.
- 18RGK32-2 Ansvarig konsthantare delegationsbeslut 33-40, 2018

18 Övriga ärenden

3

Kulturnämnden

Uppföljning av 2017 års verksamhet

Ordförandes förslag till beslut

Föreslås att kulturnämnden beslutar

att notera informationen till protokollet.

Sammanfattning

Region Kronoberg följer årligen upp kulturorganisationer med statligt och regionalt anslag genom kvalitativ och kvantitativ redovisning i kulturdatabasen. Denna uppföljning ligger till grund för Region Kronobergs årliga redovisning till Kulturrådet. Kvalitativ redovisning till Kulturrådet sker enligt en treårig årscykel, där en separat uppgiftsinsamling sker vart tredje år med fokus på ett särskilt tema. 2018 är temat för den separata uppgiftsinsamlingen jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv i de regionala kulturverksamheterna.

Uppföljning av 2017 års verksamhet visar att kulturorganisationerna arbetar i enlighet med Regional kulturplan för Kronobergs län. Samarbeten med andra aktörer inom och utanför Kronoberg utmärker verksamheten. Tidigare uppföljning har visat att det strategiska arbetet med kultur i hela länet är ett styrkeområde och en framgångsfaktor i Kronoberg som riskerar att försvagas. Uppföljningen av verksamheten 2017 visar dock på en positiv utveckling med anledning av ett aktivt arbete genom bland annat ett nytt bidragssystem för studieförbunden samt Berättarnätet Kronobergs verksamhet.

I samband med ärendet följs även projektinsatser, verksamheter utanför kultursamverkansmodellen och konstinköp upp.

Ragnar Lindberg
Kulturnämndens ordförande

Christel Gustafsson
Regional utvecklingsdirektör

Bilaga: Kulturrådets separata uppgiftsinsamling 2018
Verksamhetsberättelser för organisationer med statligt och eller

Missiv beslutsunderlag

Diariennr: 18RGK715

Handläggare: Emelie Johansson, Regional utveckling

Datum: 2018-05-03

regionalt anslag finns i NetPublicator

Kulturrådets separata uppgiftsinsamling 2018

Bakgrund

Enligt §12 i den statliga förordningen (2010:2012) om fördelning av vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet ska landsting redovisa till Kulturrådet hur de statliga medlen använts och vilka effekter som uppnåtts. Redovisningen, som regleras av Kulturrådets riktlinje för uppföljning, består av en årlig insamling av kvantitativ och kvalitativ information. Kvalitativ redovisning sker enligt en treårig årscykel, där en separat uppgiftsinsamling sker vart tredje år med fokus på ett särskilt tema.

2018 är temat för den separata uppgiftsinsamlingen jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv i de regionala kulturverksamheterna. Valet av tema tar sin utgångspunkt i regeringens satsning Jämställdhetsintegrering i myndigheter och har även inkommit som förslag från regionerna.

Syftet med 2018 års separata uppgiftsinsamling är att öka kunskapen om i vilken utsträckning jämställdhetsperspektivet finns med i regionernas/landstingens styrning av de verksamheter som tilldelas statsbidrag genom kultursamverkansmodellen.

Kulturverksamhetens organisation i Region Kronoberg

I Region Kronoberg leds arbetet med kultursamverkansmodellen av en kulturstab som är organiserad inom enheten hållbar tillväxt vid avdelningen för regional utveckling. När det gäller den politiska organisationen så svarar avdelningen för regional utveckling mot två nämnder, kulturnämnden och regionala utvecklingsnämnden.

Kulturstaben är en relativt liten förvaltning bestående av 2,7 tjänster. Genomförandet av den regionala kulturplanen är därmed till stor del beroende av samverkan med ett flertal olika kulturorganisationer, både inom och utanför kultursamverkansmodellen. Graden av styrning varierar beroende på vilken typ av organisation det handlar om, detta beskrivs mer utförligt nedan. Överlag handlar det dock om en mjuk och dialogbaserad styrning som sker i enlighet med Gröna tråden. Gröna tråden är en metod som avdelningen för regional utveckling arbetar i enlighet med för att bedriva hållbart regionalt utvecklingsarbete. Gröna tråden används i genomförandet av den regionala utvecklingsstrategin, Gröna Kronoberg 2025 och dess understrategier, bland andra den regionala kulturplanen.¹ Metoden innehåller ett antal verktyg där bland annat jämställdhets- och mångfaldsintegrering ingår. Gröna tråden finns mer utförligt beskriven i Regional kulturplan för Kronobergs län 2018-2020, sid. 61-69.

¹ <http://www.regionkronoberg.se/gronakronoberg/>

Förutom regional utvecklingsstrategi och regional kulturplan så styrs Region Kronobergs jämställdhetsarbete på övergripande nivå även av Policy för lika möjligheter och rättigheter i en hållbar Region Kronoberg (bifogas).

Möjligheter att ge uppdrag till de regionala kulturverksamheterna

De tre ovan nämnda regionala styrdokumenterna ligger, i varierande utsträckning, till grund för styrning av de kulturorganisationer som får statsbidrag via kultursamverkansmodellen, men även organisationer utanför kultursamverkansmodellen som bidrar till genomförandet av den regionala kulturplanen. Styrningen avser inriktningen på det regionala uppdraget och den övergripande verksamhetsplaneringen men även andra aspekter som exempelvis arbete med jämställdhetsintegrering.

Graden av styrning varierar med vilken typ av kulturorganisation det handlar om. Starkast styrning sker i de bolag som Region Kronoberg äger. Alla tre bolag på kulturområdet ägs tillsammans med andra, vilket också är en faktor som påverkar den övergripande styrningen. En relativt hög grad av styrning sker även i verksamheter där det finns överenskommelser som rör det regionala uppdraget. Även överenskommelser delas i stor utsträckning med andra parter, det kan vara andra regioner eller kommuner.

Baserat på vilken typ av ägarskap det handlar om och vilken typ av styrning som används så kan fyra olika styrformer för kulturverksamheten i Region Kronoberg identifieras:

STYRNING

		Formell	Informell
ÄGARSKAP	Starkt	Styrning via ägardirektiv eller överenskommelser	Styrning via intern verksamhetsplanering och handlingsplaner
	Svagt	Styrning via överenskommelser, uppdrag eller bidragssystem.	Styrning via dialog

Sedan inträdet i kultursamverkansmodellen har Region Kronoberg anpassat ett flertal system för att skapa tydlighet och möjlighet till styrning genom den regionala kulturplanen. Då arbetet är omfattande sker det stegvis och idag saknas reglerande dokument utöver kulturplanen för två organisationer som erhåller statsbidrag inom ramarna för kultursamverkansmodellen.

Nedan sammanfattas de kulturorganisationer som får statsbidrag inom ramarna för kultursamverkansmodellen samt aktuella styrdokument som innefattar jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv. Sammanfattningen är kategoriserad i enlighet med de fyra styrformer som beskrivs ovan. För att exemplifiera ytterligare

lyfts även två verksamheter utanför kultursamverkansmodellen (studieförbunden och Det fria ordets hus).

STARKT ÄGARSKAP/FORMELL STYRNING

Organisation	Organisationstyp	Bifogade styrdokument	Kommentar
Kulturparken Småland AB (inkl. Kronobergs-arkivet)	Kommunalt bolag ägt av Region Kronoberg och Växjö kommun	Bolagsordning och ägardirektiv	Revidering pågår, kommer att likna styrdokumentet för AB Regionteatern Blekinge Kronoberg
Musik i Kronoberg (inkl. Musik i Syd AB, Musica Vitae AB och Smålands musikarkiv)	Stiftelse ägd av Region Kronoberg Musik i Syd AB ägs gemensamt av Musik i Kronoberg och Musik i Skåne	Stadgar Bolagsordning och ägardirektiv Tilläggsuppdrag opera	Eventuell revidering av bolagsordning och ägardirektiv diskuteras Tilläggsuppdrag opera är ett exempel på hur ett nytt uppdrag kan utformas till en verksamhet
AB Regionteatern Blekinge Kronoberg	Kommunalt bolag ägt av Region Kronoberg, Landstinget i Blekinge och Växjö kommun	Bolagsordning och ägardirektiv	Nyligen reviderade och därmed ett gott exempel på styrning av verksamhet i enlighet med regional kulturplan
Filmregion Sydost	Ideell förening som de tre huvudmännen Blekinge, Kalmar och Kronoberg är medlemmar i	Interregional överenskommelse	Översyn av filmområdets organisering planeras inom Regionsamverkan Sydsverige

Ovanstående styrform karaktäriseras av ett aktivt ägarskap och övergripande riktlinjer för formell styrning, till exempel Riktlinje för bolagsstyrning i Region Kronoberg.

STARKT ÄGARSKAP/INFORMELL STYRNING

Organisation	Typ av organisation och styrform	Bifogade styrdokument	Kommentar
Biblioteks-utveckling Blekinge Kronoberg	Intern förvaltning, Region Blekinge med politisk styrgrupp	Regional biblioteksplan Intern verksamhetsplanering och handlingsplan kopplad till regionala kulturplaner	
Bild och form i Kronoberg	Intern förvaltning, Region Kronoberg	Intern verksamhetsplanering och handlingsplan kopplad till regional kulturplan	Ny verksamhet

Ovanstående styrform karaktäriseras av en nära relation mellan organisationer och förvaltning. Detta ger möjlighet till kontinuerlig styrning och uppföljning samtidigt som det kräver en ökad medvetenhet om frågor som armlängds avstånd, jäv o dyl.

SVAGT ÄGARSKAP/FORMELL STYRNING

Organisation	Typ av organisation och styrform	Bifogade styrdokument	Kommentar
Ljungberg-museet	Fristående stiftelse	Regionalt uppdrag	
Berättarnätet Kronoberg	Ideell förening	Överenskommelse där även tre kommuner ingår	Nyligen framtagen, beslutad av Region Kronoberg 5 april
Dans i Sydost	Genomförs via uppdrag till Regionteatern Blekinge Kronoberg och Byteatern Kalmar län	Interregional överenskommelse	Nyligen omorganiserat uppdrag, tidigare intern förvaltning Region Blekinge
Det fria ordets hus	Intern förvaltning, Växjö kommun	Överenskommelse med Växjö kommun	Verksamhet som ligger utanför kultursamverkans-modellen
Studieförbund	Nio ideella föreningar och en fristående stiftelse	Bidragssystem för studieförbund i Kronobergs län	Nyligen reviderat, verksamheten ligger dock utanför kultursamverkans-modellen

Ovanstående styrform karaktäriseras av att organisationerna är fristående från regionen och att styrningen baseras på gemensamma överenskommelser. Svagare

ägarskap ställer högre krav på dialogen. En kritisk faktor för ett framgångsrikt arbete är därför gemensamt formulerade utmaningar och mål.

Överenskommelserna tas fram tillsammans med respektive organisation som aktivt väljer att ta sig en roll i den kulturella infrastrukturen i länet. Då det delvis är aktörer inom civilsamhället finns det behov av att värna oberoendet, något som säkerställs i processen.

SVAGT ÄGARSKAP/INFORMELL STYRNING

Organisation	Typ av organisation och styrform	Bifogade styrdokument	Kommentar
Hemslöjden i Kronobergs län	Ideell förening	-	Behov av överenskommelse
Riksteatern Kronoberg	Ideell förening	-	Behov av överenskommelse

Ovanstående styrform karaktäriseras av att det inte finns ett led mellan verksamheten och den regionala kulturplanen som reglerar verksamheten. Som nämnts ovan är det viktigt att värna oberoendet hos organisationer inom civilsamhället. Samtidigt är det en trygghet att ha ett formellt uppdrag som reglerar regionens förväntningar på organisationen. I de fall överenskommelser saknas är dialogen med organisationerna en kritisk faktor. Genom en tydlig struktur för uppföljning och dialog minimeras riskerna trots den informella styrningen, se nedan, behov av överenskommelse kvarstår dock.

Möjligheter att följa upp i vilken utsträckning uppdragen implementeras i de regionala kulturverksamheterna

Uppföljning av kulturplanens måluppfyllelse sker på övergripande nivå i enlighet med lärandecykeln för Gröna Kronoberg 2025 men även på andra nivåer:

- internt genom årsrapportering och i enlighet med indikatorer i Region Kronobergs budget, kulturplan och i kulturnämndens verksamhetsplan,
- för respektive kulturorganisation genom verksamhetsuppföljning och i verksamhetssamtal (beskrivs utförligare nedan),
- på insatsnivå utifrån förändringslogik.

I första kvartalet årligen följs föregående år upp genom kulturorganisationernas redovisningar i kulturdatabasen. Verksamhets- och revisionsberättelser samt ett utkast av verksamhetsplan för kommande år skall bifogas redovisning i Kulturdatabasen. Dessa redovisningar återkopplas sedan till kulturnämnden i kvartal två.

I tredje kvartalet årligen genomför kulturnämnden verksamhetssamtal med de kulturorganisationer i länet som har ett statligt och/eller regionalt driftsanslag. Verksamhetssamtalens upplägg varierar för de olika verksamheterna, beroende på regionens huvudmannaskap och typ av driftsanslag.

Verksamhetssamtalens syften:

- Dialog – Länets kulturorganisationer med statligt och/eller regionalt driftsanslag och kulturansvariga förtroendevalda får möjlighet att träffas.
- Uppföljning – Uppföljning av verksamheter med driftsanslag ingår i kulturnämndens ansvarsområden. Uppföljning sker på olika sätt, och de årliga verksamhetssamtalen är en del av årscykeln.
- Uppstart inför budgetarbete – Kulturnämnden startar upp förberedelserna inför budgetarbetet ca 1,5 år före budgetårets början och får via verksamhetssamtalen bättre kännedom om organisationernas förutsättningar och utmaningar.

Jämställd regional tillväxt

Regeringsuppdraget Jämställd regional tillväxt, som påbörjades 2016, har inneburit att arbetet med jämställdhets- och mångfaldsintegrering inom Region Kronoberg har förstärkts. Projektet är uppdelat i tre prioriteringar varav den första "Utveckla stöd och styrning till genomförarorganisationer för att jämställdhets- och mångfaldsintegrera genomförandet av Gröna Kronoberg" har inneburit insatser för Region Kronobergs bolag. Prioriteringen syftar till att öka graden av jämställdhetsintegrering inom Region Kronoberg, hos de bolag som Region Kronoberg hel- och delägar samt i regionala utvecklingsprojekt. Analyser av samtliga bolag har gjorts, vilket följts av individuellt förändringsarbete i respektive organisation samt erfarenhetsträffar. Från kulturområdet har Kulturparken Småland, Musik i Syd samt Regionteatern Blekinge Kronoberg deltagit.

4

Kulturnämnden

Uppföljning av studieförbunden 2017

Ordförandes förslag till beslut

Föreslås att kulturnämnden beslutar

att notera informationen till protokollet

Sammanfattning

Region Kronoberg följer årligen upp studieförbundens verksamhet genom kvalitativ och kvantitativ redovisning. Studieförbundens redovisning sker i enlighet med Bidragssystem för studieförbund i Kronobergs län (fastställt av kulturnämnden §24/2017). Redovisningen sker dels genom studieförbundens årliga kvantitativa rapportering av studiecirkelar, annan folkbildningsverksamhet och kulturprogram (via Folkbildningsrådet) och dels kvalitativt via skriftlig verksamhetsredovisning.

En slutsats från redovisningen är att det nya bidragssystemet gett studieförbunden incitament att öka sin lokala närvaro. Spridningen av studieförbundens totala verksamhet utanför Växjö kommun har ökat från 42% (2016) till 52% (2017). I samband med kulturnämndens sammanträde presenteras en övergripande analys av studieförbundens redovisning.

Ragnar Lindberg
Kulturnämndens ordförande

Christel Gustafsson
Regional utvecklingsdirektör

Bilaga: Studieförbundens verksamhetsredovisningar för 2017 finns tillgängliga via Netpublicator

Kulturnämnden

Studieförbundens tematiska utvecklingsbidrag 2018

Ordförandes förslag till beslut

Föreslås att kulturnämnden beslutar

att fastställa övergripande tema för år 2018 kopplad till studieförbundens utvecklingsbidrag är breddad delaktighet, vilket inkluderar bland annat integration, jämställdhet och delaktighet i samhället.

Sammanfattning

Kulturnämnden har fastställt ett nytt bidragssystem för studieförbund i Kronobergs län (§24/2017). Region Kronobergs avsikt med bidragssystemet är att skapa ändamålsenliga former för dialog och samverkan med folkbildningens aktörer och därigenom utveckla förutsättningarna för det civila samhället att delta i planering och genomförande av lokalt och regionalt utvecklingsarbete. Bidragssystemet beskriver roller och ansvar, regionala målsättningar, grundläggande villkor, fördelningsmodell samt modell för uppföljning, dialog och lärande. Nytt i systemet är att 10 % av det totala bidraget fördelas som ett tematiskt utvecklingsbidrag. Syftet med det tematiska utvecklingsbidraget är att främja förnyelse samt utveckla dialog och samverkan med utgångspunkt i Gröna Kronoberg 2025. Utvecklingsbidraget fördelas till de studieförbund som tackar ja till att aktivt bedriva utvecklingsarbete i enlighet med temat och utifrån sin profil. Enligt det nya systemet så träffas Region Kronoberg och studieförbunden för dialog under kvartal tre. Syftet är dels en gemensam uppföljning av det arbete som genomförts inom ramarna för bidragssystemet, dels att ha en dialog inför kommande års tematiska utvecklingsbidrag. Det årliga verksamhetssamtalet för 2017 ägde rum den 26 september 2017 i Växjö. Under mötet presenterade studieförbunden exempel på de aktiviteter som genomfördes under 2017 kopplat till temat integration. Dialogen visade på en bred tolkning av integrationsbegreppet och med det en stor bredd av aktiviteter. Samtalet visade dessutom på ett behov av att fortsätta prioritera området och vidga begreppet från integration till breddad delaktighet.

Ragnar Lindberg
Kulturnämndens ordförande

Christel Gustafsson
Regional utvecklingsdirektör

Bilaga: -

7

Kulturnämnden

Månadssammandrag april 2018

Ordförandes förslag till beslut

Föreslås att Kulturnämnden beslutar

att godkänna Månadssammandrag april 2018 samt att överlämna dem till regionstyrelsen för information.

Sammanfattning

Det ekonomiska resultatet tom april 2018 uppgår till +1,242 tkr. Överskottet beror främst på att utbetalningar inte har gjorts ännu och budgeten är periodiserad på tolfte delar. Inga egna medel är utnyttjade. Resultatet prognostiseras till +/- 0.

Ragnar Lindberg
Kulturnämndens ordförande

Christel Gustafsson
Regional utvecklingsdirektör

Bilaga: Månadssammandrag april 2018

**MÅNADS-
SAMMANDRAG**

KULTURNÄMND

APRIL 2018

**REGION
KRONOBERG**

Resultat KN

Resultaträkning exkl proj (tkr)	Månad – APRIL(ack)			Rullande	Årsbudget	Prognos
	Utfall ack	Budget Ack	Differens	12 mån	2018	Budgetavv
Förvaltning	-1 246	-1 556	310	-4 020	-4 630	0
Driftstöd, utv medel	-18 299	-19 231	932	-54 076	-57 694	0
Totalsumma	-19 545	-20 788	1 242	-58 096	-62 324	0

Kommentar: Ett överskott har genererats t o m april vilket bl a beror på periodiseringar till externa verksamheter. Det är ännu inte utbetalat några egna medel. Budgeten är periodiserad på tolfte delar. Verksamheten löper enl plan och prognosen är att resultatet ska följa budget under året.

Sjukfrånvaro KN (i procent av ordinarie arbetstid)

	APRIL 2018			APRIL 2017		
	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män
Kulturstaben totalt	0,7	0,7	0,0	1,6	1,6	0,0
Region Kronoberg	6,0	6,6	3,8	6,3	7,1	3,6

Kommentar: Sjukfrånvaron är väldigt låg för perioden och inte arbetsrelaterad. Den ligger betydligt lägre än Region Kronoberg totalt men är svår att jämföra eftersom förvaltningen är så liten.

8

Kulturnämnden

Scensommar Kronoberg 2019

Ordförandes förslag till beslut

Föreslås att kulturnämnden beslutar

att anslå 200 000 kr till Växjö kommun för 2018 års förberedelser inför Scensommar Kronoberg 2019. Medlen anslås från basdelenhet 5102002.

Sammanfattning

Hösten 2017 genomfördes en förstudie kring eventuell regionalisering av Scensommar. Detta med anledning av regionfullmäktiges uppdrag till kulturnämnden att arbeta med kultur på okonventionella platser. Förstudien presenterades på kulturnämnden som beslutade, KN §6/2018, att uppdra åt regional utvecklingsdirektör att i samråd med Växjö kommun ta fram förslag på överenskommelse.

Kulturstaben arbetar i nära samverkan med Växjö kommun och ett förslag på överenskommelse kommer att hanteras av kulturnämnden i oktober. För att skapa goda förutsättningar för genomförandet av Scensommar Kronoberg 2019 behöver arbete med planering ske redan under hösten 2018. Då kulturnämndens nästa sammanträde ligger i slutet av oktober behöver beslut om medel 2018 fattas redan nu. På kulturnämnden i oktober tas beslut om överenskommelse samt budget 2019.

Ragnar Lindberg
Kulturnämndens ordförande

Christel Gustafsson
Regional utvecklingsdirektör

Bilaga: Förberedelser inför Scensommar Kronoberg 2019

Förberedelser inför Scensommar Kronoberg 2019

Ärende

Hösten 2017 genomfördes en förstudie kring eventuell regionalisering av Scensommar. Detta med anledning av regionfullmäktiges uppdrag till kulturnämnden att arbeta med kultur på okonventionella platser. Förstudien presenterades på kulturnämnden som beslutade, Kulturnämnden §6/2018, att uppdra åt regional utvecklingsdirektör att i samråd med Växjö kommun ta fram förslag på överenskommelse.

Genomförande

Kulturstaben arbetar i nära samverkan med Växjö kommun och ett förslag på överenskommelse kommer att hanteras av kulturnämnden i oktober.

Syftet med Scensommar Kronoberg 2019 är att skapa samarbetsstrukturer och utveckla arrangörskapet i länet för att säkerställa kultur i hela Kronoberg samt höja kvaliteten i utbudet. Målet är att fler invånare ska möta kultur på okonventionella platser i sin vardag. Under pilotåret erbjuds professionella akter riktade till barn/familj till respektive kommun i Kronoberg. Aktiviteterna ska:

- vara kostnadsfria för invånare och besökare,
- ha en bred variation,
- ske under sommaren 2019,
- ske på okonventionella platser.

För att skapa goda förutsättningar för genomförandet av Scensommar Kronoberg 2019 behöver arbete med planering ske redan under hösten 2018. Arbetet hösten 2018 avser i huvudsak:

- att teckna överenskommelser med respektive kommun,
- programläggning och bokning av produktioner i samråd med övriga kommuner,
- besök av spelplatser och planering av genomförande,
- framtagande av kommunikationsplan och marknadsföringsmaterial

Då kulturnämndens nästa sammanträde ligger i slutet av oktober behöver beslut om medel 2018 fattas redan nu. På kulturnämnden i oktober sker beslut om överenskommelse samt budget 2019.

Ekonomiska effekter/konsekvenser av förslaget

Förslag till beslut innebär att 200 000 kronor anslås för år 2018 från medel till kultur på okonventionella platser. Förslaget ligger i linje med tidigare budgetbeslut.

Förslag till beslut

Kulturnämnden föreslås besluta att anslå 200 000 kr till Växjö kommun för 2018 års förberedelser inför Scensommar Kronoberg 2019. Medlen anslås basdelenhet 5102002.

9

Kulturnämnden

Kultur i vården

Ordförandes förslag till beslut

Föreslås att kulturnämnden beslutar

Att uppdra åt regional utvecklingsdirektör att arbeta vidare med kultur i vården i enlighet med upprättad tjänsteskrivelse.

Sammanfattning

I samband med budget 2018 avsatte regionfullmäktige 1 000 000 kr årligen till en satsning på Kultur i vården 2018-2020. Uppdraget lades på kulturnämnden som hösten 2017 genomförde förstudien *Kulturens läkande kraft i Kronoberg* (§3 2018). Förstudien förordade ett strategiskt samarbete mellan kulturområdet och hälso- och sjukvården med framtagande av en plan för kultur i vården som första steg för att skapa förankring och samsyn. I samband med presentationen av förstudien beslutade kulturnämnden att uppdra åt regional utvecklingsdirektör att gå vidare med genomförandet av kultur i vården.

I det vidare arbetet har utmaningar i arbetet identifierats. De har bland annat resulterat i ett behov av att vidareutveckla handlingsalternativen för att driva utvecklingsarbetet kring kultur i vården framåt på ett resurseffektivt sätt och utifrån Region Kronobergs förutsättningar. I beslutsunderlaget presenteras ett förnyat handlingsalternativ samt kritiska faktorer för dess genomförande.

Ragnar Lindberg
Kulturnämndens ordförande

Christel Gustafsson
Regional utvecklingsdirektör

Bilaga: Beslutsunderlag Kultur i vården
Kulturens läkande kraft i Kronoberg
Kulturrådets uppgiftsinsamling avseende kultur och hälsa i hälso- och sjukvården

Kultur i vården

Ärende

I samband med budget 2018 avsatte regionfullmäktige 1 000 000 kr årligen till en satsning på Kultur i vården 2018-2020. Uppdraget lades på kulturnämnden som hösten 2017 genomförde förstudien *Kulturens läkande kraft i Kronoberg (§3 2018)*. Förstudien förordade ett strategiskt samarbete mellan kulturområdet och hälso- och sjukvården med framtagande av en plan för kultur i vården som första steg för att skapa förankring och samsyn. I samband med presentationen av förstudien beslutade kulturnämnden att uppdra åt regional utvecklingsdirektör att gå vidare med genomförandet av kultur i vården.

I det fortsatta arbetet har ett antal utmaningar identifierats. Det har bland annat resulterat i ett behov av att vidareutveckla handlingsalternativen för att driva utvecklingsarbetet kring kultur i vården framåt på ett resurseffektivt sätt och utifrån Region Kronobergs förutsättningar.

Hälso- och sjukvården har själva formulerat att *de står inför stora utmaningar gällande bemanning, kompetensförsörjning och finansiering och dessa stora frågor skymmer sikten när det gäller möjligheten till stora kultursatsningar*.¹ Mot bakgrund av hälso- och sjukvårdens ansträngda läge är bedömningen att det kan bli svårt att gå vidare med utvecklingsarbetet för kultur i vården i den riktning som i förstudien föreslår. Det vill säga att skapa en intern, långsiktig struktur där kultur integreras som ett verktyg i den ordinarie vårdverksamheten. Vidare kan det också bli svårt för en projektledare som arbetar utanför kärnverksamheten (vård) att hitta vägar in och förankra arbetet i vården. För att det ska vara möjligt att genomföra uppdraget är bedömningen att ansvaret bör ligga inom hälso- och sjukvården. Problemen kring möjligheter för hälso- och sjukvården att prioritera kultur i vården kvarstår emellertid.

I beslutsunderlaget presenteras därför ett förnyat handlingsalternativ samt kritiska faktorer för dess genomförande.

Genomförande

För att förenkla för hälso- och sjukvården skapas ett paketerat utbud för kultur i vården där det blir enkelt för vårdenheter att få en överblick, göra urval och slutligen beställa från utbudet. I framtagandet av utbudet används de insatser som redan görs av kulturorganisationer med regionala anslag. För att komplettera och fördjupa utbudet används riktade kulturpolitiska uppdrag och utlysningar.

Kritiska faktorer

Insatser för att marknadsföra och informera om utbudet krävs. Det finns en risk att personal på vårdenheterna har för lite kunskap om kultur och därför inte

¹ Kulturrådet har fått regeringens uppdrag att göra en nationell översyn av hur det strategiska arbetet med att utveckla samverkan mellan kultur- och hälsoområdet bedrivs i samtliga län. Kulturrådet har under våren 2018 samlat in uppgifter från ansvariga för hälso- och sjukvård i landsting och regioner.

beställer den, vilket resulterar i att vårdtagare, personal och anhöriga inte får ta del av utbudet. Genom att paketera utbudet skapas en förenklad relation mellan vården och kulturen men upplägget saknar det långsiktiga strategiska arbetet. En kritisk faktor är därför att utforma utbudet så att det inte enbart består av enskilda ”avbrott i vardagen” utan även möjliggör ett mer strategiskt utbyte mellan vården och kulturområdet.

En annan kritisk faktor som identifierats är att kulturorganisationer med regionala anslag har vittnat om att det är svårt att komma in i vården. Det kan innebära att det blir svårt för de aktörer som beviljas medel inom ramen för kultur i vården att genomföra dessa.

Ekonomiska effekter/konsekvenser av förslaget

De utmaningar hälso- och sjukvården står inför gör att förutsättningarna för ett långsiktigt strategiskt utvecklingsarbete tillsammans med hälso- sjukvården inte bedöms vara ett genomförbart alternativ i nuläget. Det finns behov av att finna lösningar som inte innebär ett omfattande arbete för vården samtidigt som ett kvalitativt kulturellt utbud anpassat för vårdens målgrupper säkerställs.

Ett paketerat utbud för kultur i vården möjliggör ett system som förenklar för både kulturorganisationer och vårdpersonal. Genom att arbeta med riktad utlysning och kulturpolitiska uppdrag kan Region Kronoberg i högre utsträckning mobilisera insatser i linje med kulturplanen. Bedömningen är därför att det nya förslaget är att föredra utifrån resurseffektivitet och Region Kronobergs förutsättningar. Förslaget möjliggör även ett utbud som även kommunerna kan ta del av.

Förslag till beslut innebär att 1 000 000 kronor anslås för år 2018 från medel till kultur i vården. Förslaget ligger i linje med tidigare budgetbeslut.

Förslag till beslut

Kulturnämnden föreslås besluta att uppdra åt regional utvecklingsdirektör att arbeta vidare med kultur i vården i enlighet med förslaget.

Till ansvariga för hälso- och sjukvård i landsting och regioner

Uppgiftsinsamling avseende kultur och hälsa

Bakgrund

Kulturrådet har fått regeringens uppdrag att göra en nationell översyn av hur det strategiska arbetet med att utveckla samverkan mellan kultur- och hälsoområdet bedrivs i samtliga län. Rapporten ska redovisas till Kulturdepartementet och Socialdepartementet.

Översynen ska ge en bild av hur kunskapsutbyte och samverkan bedrivs och kan vidareutvecklas mellan lokala, regionala och nationella aktörer.

Uppdraget omfattar kulturens roll i det förebyggande folkhälsoarbetet, främjande av psykisk hälsa samt kulturens roll inom hälso- och sjukvården.

Se länk till uppdraget:

<http://www.regeringen.se/4ae1cc/contentassets/93fa5ec46d084abca29a2f9b9186ed50/uppdrag-till-statens-kulturrad-att-genomfora-en-nationell-oversyn-av-området-kultur-och-halsa>

Vi vill med följande frågor få veta om och hur landstingets hälso- och sjukvård arbetar med kultur i vården, kultur för äldre, eller motsvarande. Det vill säga verksamhet (aktiviteter, utbud, behandling/terapi osv) som på något sätt inbegriper konst- och kulturuttryck och syftar till förebyggande folkhälsoarbete, rehabilitering eller att motverka psykisk ohälsa. Med ”kultur” avses till exempel konst, musik, teater, dans, litteratur, kreativt skrivande och liknande konst- och kulturuttryck.

Vi ber er besvara frågorna direkt i detta dokument under respektive fråga och returnera i word-format. Svaren skickas till Kulturrådet, karin.westling@kulturradet.se senast den 27 april 2018. Vid frågor kontakta Karin Westling, 08-519 264 37, alternativt Heli Hirsch 08-519 264 88.

Tack för att ni medverkar!

Landsting/region: Region Kronoberg
Kontaktperson: Sara Maripuu
Befattning: Utredare
E-postadress och telefon: sara.maripuu@kronoberg.se 0709 844 758

Kultur och hälsa inom landstingets hälso- och sjukvård

1. Vilka verksamheter inom ”kultur och hälsa” (se definition ovan) bedriver ni inom landstingets hälso- och sjukvård?

Svar:

Flera goda initiativ, diskussioner, mindre projekt och satsningar pågår kontinuerligt, och ofta i olika samverkansformer internt i regionen eller med andra aktörer och organisationer.

- Ett sådant exempel är en pilotverksamhet gällande Förebyggande hälsobesök för samtliga 75-åringar i tre av länets kommuner, i samverkan med berörda vårdcentraler. Ett erbjudande om en kulturaktivitet var en del i projektet.
- Inom ramen för barnhälsovårdens arbete pågår ett projekt Språkstegen (se under fråga 12). Arbetet syftar till jämlik språkutveckling samt att främja läsning med små barn.
- Hälsa, humaniora och medicin är ytterligare en satsning (se under fråga 12).
- Barnklinikens lekterapi bedriver en stor verksamhet till barn och familjer, t.ex. med clownbesök på avdelningarna.
- I en vidare bemärkelse kan strategier runt grön rehabilitering också betraktas som en del av kultur och hälsa. Regionens rehabklinik har en rehabträdgård som används både i den funktionella rehabsituationen och som en plats för smärtlindring, vila, njutning och inspiration.
- Det finns också ett genomgripande strategiskt arbete med konstnärlig gestaltning både gällande befintliga lokaler och i samband med nybyggnationer. Aktuellt nu är en stor satsning på vuxenpsykiatri och habilitering, där målet är att konsten ska bli en del av den dagliga verksamheten och en hjälp för patienter, närstående och personal att bearbeta olika situationer.

2. Vad syftar verksamheterna till? (Tex förebyggande folkhälsoarbete, främjande av psykisk hälsa, välbefinnande, rehabilitering osv)

Svar:

Mycket av det som görs gällande konstnärlig gestaltning har som syfte att skapa hälsofrämjande miljöer för såväl patienter som personal.

När det gäller mer specifika initiativ är det oftast med syfte att stärka patienters livskvalitet och upplevelse av välbefinnande, dvs. upplevelse av hälsa, enligt den vedertagna internationella och nationella definitionen (WHO/Socialstyrelsen).

3. Har ni några särskilda målgrupper för respektive verksamheter? (barn, ungdom, kvinnor, män, äldre, osv)

Svar:

De exempel som lyfts fram under fråga 1 har olika målgrupper, förutom det arbete som görs inom ramen för Hälsa, humaniora och medicin som har en bred ansats gentemot alla patienter och all personal.

4. Gör ni någon utvärdering av pågående verksamheter, resultat och effekter?

Svar:

Vid genomförande av olika projekt görs alltid utvärderingar.

5. Ingår ett jämställdhetsperspektiv i insatserna?

Svar:

Jämställdhetsperspektiv som en del av den jämlika vården beaktas i alla aktiviteter som genomförs på ett systematiskt sätt.

6. Har ni något/några exempel på pågående verksamheter som ni vill lyfta fram som särskilt värdefulla och/eller framgångsrika?

Svar:

Både det arbete som sker inom ramen för Hälsa, humaniora och medicin och det som sker inom ramen för Språkstegen är mycket värdefulla pågående verksamheter. Men alla initiativ från engagerade medarbetare måste betraktas som värdefulla.

Styrning och uppdrag

7. Har landstinget/regionen politiskt antagna styrdokument för området ”kultur och hälsa” (även kultur i vården, kultur för äldre eller motsvarande). Om ja, bifoga gärna länk till dokumentet.

Svar:

Region Kronobergs Kulturnämnd har tagit fram *Kulturplan 2018 – 2020*.

Kulturplanens huvudsakliga ansats är befolkningens tillgång till kultur och de

berörda huvudmännens ansvar i planering, genomförande och finansiering av olika kulturyttringar. Man lyfter också fram behovet av att utveckla formerna för kultur i vård och omsorg.

Kulturplan Region Kronoberg 2018 - 2020

Ett utredningsuppdrag gällande möjligheterna att implementera kultur i vården initierades 2017 av regionens kulturnämnd. Utredningen, *Kulturens läkande kraft i Kronoberg* (2018) är genomförd och vidare diskussioner runt föreslagna åtgärder kommer att föras på både politiker- och tjänstemannanivå.

8. Beskriv samverkan mellan den regionala kulturförvaltningen, respektive hälso- och sjukvårdsförvaltningen avseende området kultur och hälsa.

Svar:

Se under fråga 7.

9. Vilken nämnd/nämnder ansvarar för och finansierar de verksamheter som landstinget/regionen bedriver inom kultur- och hälsa?

Svar:

Hälso- och sjukvårdsnämnden är övergripande ansvarig för hälso- och sjukvårdens verksamheter och de aktiviteter som sker där.

När det gäller konstnärligt gestaltning går det under kulturnämndens ansvarsområde.

Kunskapsutbyte och samverkan

10. Beskriv samverkan eller kunskapsutbyte inom området kultur och hälsa med kommuner i er region.

Svar:

Se exempel under fråga 1.

Dialog har skett i samband med utredningsuppdraget *Kulturens läkande kraft i Kronoberg* under 2017-2018 (se under fråga 7).

11. Beskriv samverkan eller kunskapsutbyte inom området kultur och hälsa med andra landsting, eller andra aktörer.

Svar:

Se exempel under fråga 1.

Inom ramen för regionens Kulturplan finns en rad olika aktörer beskrivna, vilka alla kan och bör samverka med varandra (se under fråga 7).

12. Ange eventuella exempel på särskilt framgångsrikt samarbete med kommuner, andra landsting, eller andra aktörer.

Svar:

Hälsa, humaniora och medicin utgör sedan hösten 2010 ett av samarbetsområdena inom avtalet mellan Region Kronoberg och Linnéuniversitetet. Samarbetet har flera syften. Sjukvården har intresse av att fördjupa kompetensen kring frågor rörande relationen mellan patient och vårdare/behandlare, medicinsk etik, kunskapsteori samt tolkning av patientberättelser. Från akademins sida finns intresse av att möta praktiker med erfarenhet av dessa typer av utmaningar, både för att gemensamt utveckla och testa teorier och för att förbättra relevanta utbildningar på grund- och avancerad nivå.

Utbildning och forskning inom området som internationellt kallas medical humanities (på svenska medicinens humaniora eller medicinsk humaniora) har växt fram på bred front under de senaste decennierna. Bland annat har humaniora-inslag blivit allt vanligare inom grundutbildningarna till vårdande yrken. Ett skäl till detta är att påminna om den rent mänskliga och existentiella aspekten av all sjukvård. För att kunna hantera inte bara de tekniska och praktiska aspekterna i mötet med en annan människa måste vårdande personal besitta en bred kompetens inom flera olika områden. Ett tydligt uttalat mål inom medical humanities är att stärka den kompetens som handlar om omhändertagandet av patienten som just människa.

En arbetsgrupp för "Hälsa, humaniora och medicin" med representanter för region och universitet bildades våren 2011 och verksamheten kom igång hösten samma år. Sedan dess har en rad aktiviteter i form av föreläsningar, filmseminarier, artikelseminarier, workshops om och i terapeutiskt skapande och även poängkurser mm genomförts. Aktiviteterna riktar sig till både sjukvårdsanställda och universitetsanställda för att möjliggöra erfarenhetsutbyte mellan grupperna. I vissa fall har även allmänheten inbjudits.

Sedan 2014 finns från Region Kronoberg samt Linnéuniversitetet avsatt visst tjänstetrymme för att fördjupa detta samarbete. Det finns även en avsatt budget där båda organisationerna står som medfinansiärer.

Länk till den nyligen publicerade boken "Person och profession i samspel" som är ett av resultaten av aktiviteter inom ramen för Hälsa Humaniora och Medicin.

För att stärka ordförrådet hos barnen i Kronoberg och Blekinge har Kulturrådet beslutat att stödja *Språkstegen*, ett utvecklingsarbete i de båda länen som ska stärka språk och identitet och främja läsning med barn i ålder 0-3 år och deras familjer. Språkstegen är ett samarbete mellan Region

Blekinge genom Biblioteksutveckling Blekinge Kronoberg, Region Kronoberg och Landstinget Blekinge och involverar alla barnhälsovårdssjuksköterskor, folkbibliotek i alla tretton kommuner, logopedi och regionbibliotek. Arbetet syftar till jämlik språkutveckling samt att främja läsning med små barn.

Utveckling av området kultur och hälsa

13. Vad anser ni krävs för att området kultur och hälsa ska kunna utvecklas ytterligare inom hälso- och sjukvården i er region?

Svar:

I utredningsrapporten Kulturens läkande kraft i Kronoberg (2018) finns ett antal förslag. Dessa är ännu inte behandlade utan måste diskuteras vidare. Det finns dock ett stort intresse för frågorna i flera verksamheter och i rapporten är flera möjligheter beskrivna. Samtidigt står hälso- och sjukvården inför stora utmaningar gällande bemanning, kompetensförsörjning och finansiering och dessa stora frågor skymmer sikten när det gäller möjligheten till stora kultursatsningar. Det finns emellertid verksamheter där mer avgränsad och systematisk utveckling skulle vara möjligt, t.ex. psykiatrisk och geriatrisk vård hälso- och sjukvård gentemot barn och ungdomar. Dessa satsningar behöver dock också knytas till forskningsprojekt för bidra till en starkare evidens inom området kultur och hälsa.

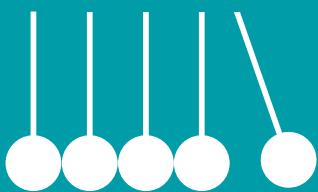
Eventuella övriga kommentarer

Kulturens läkande kraft i Kronoberg

På uppdrag av region Kronoberg

Nilsson & Månsson

Nilsson & Månsson

nilsson-mansson.se

Erica Månsson | erica@nilsson-mansson.se | 076 788 27 01

Sarah Nilsson | sarah@nilsson-mansson.se | 070 321 22 77

Grafisk form: Kampanj AB, Växjö | info@kampanjab.se

Foto omslag: Kulturparken Småland, fotograf: Jonas Lindström

Sammanfattning

Intresset för Kultur och hälsa är stort och runt om i landet finns många olika verksamheter som aktivt arbetar med frågorna. Det kan handla om aktiviteter inom kommun och landsting såväl som inom skola och utbildning. Kultur i vården är en växande verksamhet i Sverige. Insatserna sker på många olika sätt och har också olika målgrupper, det kan vara insatser för äldre, för psykiskt sjuka, för döende, för ungdomar men också för vårdpersonal. Det är en bred flora av aktiviteter.

Svenska Kultur i vården-nätverket använder följande definition av Kultur i vården:

”Kultur i vården är ett begrepp inom det vidare området Kultur och hälsa och vars verksamhet främst har målgrupperna vårdtagare, anhöriga och personal inom vård, omsorg samt hälso- och sjukvård.

Kultur i vården bygger på en bred definition av kultur som inkluderar såväl trädgård, mat och bemötande som de traditionella kulturyttringarna, tex konst, dans, teater, musik, litteratur. Kort sagt: allt som berör människans sinnen.”

I förstudien har vi valt att titta på Region Uppsala, Region Östergötland, Region Halland, Region Jönköpings län och Region Skåne. Bland framgångsfaktorerna finns:

- Samarbete med kommunerna
- Beslutad strategi/plan för inriktning
- Jobba med kunskapshöjande insatser
- Hälso- och sjukvården måste vara med
- Uppdraget att förmedla kunskaper och ge stöd till metodutveckling
- Bred politisk förankring

Det finns ett stort intresse för att arbeta med Kultur i vården i Region Kronoberg. Tveklöst har vi fått flest svar beträffande möjligheter. Definitionen av Kultur i vården skiljer sig något mellan Hälso- och sjukvården och andra delar av Region Kronoberg. Från kulturnämndens sida betonar man naturligen de kulturpolitiska målen ”Att fler ska få uppleva kultur i sin vardag” medan FoU betonar det naturvetenskapliga/medicinska perspektivet och vikten av evidensbaserade projekt nära kopplade till forskning.

Patient- handikappföreningarna ser stora möjligheter att utveckla Kultur i vården och lägger stor vikt på tillgänglighetsfrågorna men tar bland annat också upp behovet av musik och konst i vårdmiljöerna. Bland hinder har många återkommit till den pressade situationen i vården idag och till att projekten bör vara verksamhetsnära och enkla. Bristen på förankring hos personalen och bristen på evidens utifrån ett medicinskt perspektiv är andra hinder. Många betonar

vikten av att involvera personalen på ett tidigt stadium och på så sätt skapa bättre förankring och också bättre arbetsmiljö.

Rekommendationer

Region Kronoberg ska framförallt arbeta med kunskapsspridning, nätverksbyggande och stöd till verksamheter och projekt. Satsningen utgår från ett salutogent förhållningssätt. Det salutogena perspektivet fokuserar på vilka faktorer som orsakar och vidmakthåller hälsa mer än vad som orsakar sjukdom.

Psykiatrisk vård, barnsjukvård och geriatrisk vård har pekats ut av flera intervjupersoner som prioriterade för insatser. Intresse finns också för att koppla på den digitala utveckling som tecknas i utvecklingsstrategin Närmare Kronobergaren och därigenom nå en större grupp äldre runt om i regionen.

Satsningarna på Kultur i vården i Region Kronoberg har varit av mera tillfällig karaktär med t.ex. tidsbegränsade projektbidrag. Kunskapsuppbyggnad är avgörande för att få till stånd en långsiktigt, robust och förankrad struktur inom området.

Det är avgörande att kulturaktörerna i länet är med i uppbyggnaden av en struktur för Kultur i vården. Där finns mycket erfarenhet och ett stort intresse för att delta.

Organisation och strategi

Vi föreslår att en projektgrupp bildas med företrädare från:

- Kulturstaben, Folkhälsa och social utveckling, Regional utveckling
- Vuxenpsykiatri, Primärvårds- och Rehabcentrum och FoU, Hälso- och sjukvårdsförvaltningen
- Kulturaktörer: Musik i Syd, Regionteatern, Kulturparken Småland, Biblioteksutveckling Blekinge Kronoberg, Det fria ordets hus, Sagomuseet, konsthandläggare

Projektgruppen leds av en projektledare på Regional utveckling (placerad på Folkhälsa och social utveckling eller Kulturstaben) som får i uppdrag att ta fram en plan för Kultur i vården för Region Kronoberg. I planen fastslås bland annat prioriterade målgrupper, insatsområden, ansvarsfördelning, finansiering och organisation. Arbetet med planen för Kultur i vården är en process mot ett gemensamt synsätt kring definitioner och insatser.

En forskare från FoU Kronoberg eller Linnéuniversitet knyts till projektgruppen.

Ett system med kulturombud inom hälso- och sjukvården sjösätts med inspiration från Region Uppsala. Vikten av att insatserna förankras i verksamheterna har betonats i omvärldsanalysen.

Tre förslag

Förslagen kan ses i ett tidsperspektiv med början i Small.

1. Small – plan och kunskapsuppbyggnad

En plan för Kultur i vården arbetas fram och aktiviteter för kunskapsuppbyggnad pågår parallellt. Planen för Kultur i vården antas sedan av Kulturnämnden och Hälso- och sjukvårdsnämnden. Ett första steg är att anordna en gemensam workshop för Kulturnämnden och Hälso- och sjukvårdsnämnden om Kultur i vården.

2. Medium – plan, kunskapsuppbyggnad, kulturombud och pilotprojekt

En plan för Kultur i vården arbetas fram och aktiviteter för kunskapsuppbyggnad pågår parallellt. Planen för Kultur i vården antas sedan av Kulturnämnden och Hälso- och sjukvårdsnämnden.

Exempel på pilotprojekt:

Möten med minnen, del två, projektägare: Kulturparken Småland
Pilotprojekt för Konst i Vården, Pedagogiskt arbete i samband med utställning och inventeringen av befintlig konst på Vuxenpsykiatri,

projektägare:Konsthandläggare och konstkonsult i anslutning till nya Vuxenpsykiatri
Digital tillgänglighet och musik, projektägare Musik i Syd och Kulturarvet

Det muntliga berättandet, samtida berättande, projektägare: Sago-museet, Det fria ordets hus

En modell för kulturombud inom hälso- och sjukvården genomförs. Insatser görs fr.a. från politiskt håll för att etablera ett Kompetenscentrum för Kultur och hälsa inom ramen för Regionsamverkan Sydsverige.

3. Large - plan, kunskapsuppbyggnad, pilotprojekt och samverkan med kommunerna

Som förslag 2 men till projektgruppen knyts också Kommunalt forum och insatserna sprids till att omfatta även kommunerna, gärna med en början i gemensamma pilotprojekt. Metoden utgår från regionens begrepp samhandling. Organisationen inspireras av Region Skånes arbete som är väl förankrat i kommunerna och där flera pilotprojekt sker i samverkan mellan regionen och aktuella kommuner.

En programverksamhet skapas där lokaler inom hälsa och sjukvård används som öppna arenor för kulturarrangemang.

Innehåll

Sammanfattning	3
Bakgrund	6
Uppdrag	6
Metod	6
Definitioner och avgränsningar	7
Intro	8
Omvärldsanalys	9
Forskningsorientering.....	9
Några större satsningar inom kultur i vården:	10
1. Kultur på recept.....	10
2. Möten med minnen	10
3. UBUNTU - samarbete museum och vården	10
4. Sinnenas trädgård.....	10
Några parametrar för framgångsrika projekt	10
Fem regioner	11
Region Uppsala	11
Region Östergötland	11
Region Jönköpings län	11
Region Halland.....	12
Region Skåne	12
Invärldsanalys - nuläge Kultur i vården i Region Kronoberg ...	14
Förebyggande hälsobesök för äldre – modell Kronoberg.....	14
Hälsa, humaniora och medicin.....	14
Konst i Region Kronoberg	14
Konst till nybyggnation av vuxenpsykiatri och habilitering	14
De regionala Kulturaktörerna.....	14
Regionteatern Blekinge Kronoberg.....	15
Kulturparken Småland	15
Musik i Syd.....	15
Biblioteksutveckling Sydost	15
Sagomuseet i Ljungby	16
Bilden av Kultur i vården i Region Kronoberg	16
Intervjuer med nyckelpersoner.....	16
Dialogmöte med patient- och handikappföreningarna.....	17
Reflektion	18
Analys	18
Förändringskartan	18
Slutsatser in- och omvärldsanalys	19
Definition.....	19
Prioriteringar.....	19
Kunskapsuppbyggnad.....	19
Kulturaktörernas roll	19
Organisation och strategi	20

Pilotprojekt	20
Kommunerna i ett senare skede.....	20
Rekommendationer	20
1. Small - plan och kunskapsuppbyggnad.....	20
2. Medium - plan, kunskapsuppbyggnad, kulturombud och pilotprojekt.....	21
3. Large - plan, kunskapsuppbyggnad, pilotprojekt och samverkan med kommunerna.....	21
Bilagor	
Källor 23	
Litteratur.....	23
Länkar	23
Uppgiftslämnare/intervjupersoner	24
Region Kronoberg.....	24
Kulturaktörer.....	24
Andra regioner.....	24
Nationella aktörer.....	24
Intervjumall	25

Bakgrund

Förstudien om Kultur i vården tar sin utgångspunkt i den regionala kulturplanen.

REGIONAL KULTURPLAN FÖR KRONOBERGS LÄN 2018–2020 pekar ut följande prioriterade utvecklingsområden:

- Ett enat Sydsverige skapar ett starkt kultursverige
- Kultur i hela Kronoberg
- En internationell arena för muntligt berättande
- Det fria ordet i Kronoberg
- En starkare infrastruktur för bild och form

Vidare om kultur och hälsa:

”En del invånare har begränsad tillgång till kultur på grund av sin hälsa. Kultur inom vård och omsorg kan handla om förebyggande insatser för att bevara hälsa eller som motmedel för att rehabilitera och bidra till läkning vid olika sjukdomstillstånd. Flera målgrupper kan ingå i arbetet med kultur och hälsa, exempelvis äldre och personer med psykisk ohälsa. Flera kulturorganisationer med regionala uppdrag arbetar med målgrupper inom vård och omsorg, exempelvis genom anpassade visningar för personer med demens.

Den länsgemensamma folkhälsopolicyn syftar till att skapa goda förutsättningar för en god och jämlik hälsa för länets befolkning. Barn och ungas uppväxtvillkor är ett särskilt prioriterat målområde för det länsgemensamma folkhälsoarbetet och den kulturella infrastrukturen har en betydelsefull roll i arbetet.”

Utvecklingsstrategin inom Hälso- och sjukvård, NÄRMARE KRONOBERGAREN 2017 – 2027, utgör plattformen för arbetet utifrån ett hälso- och sjukvårdsperspektiv. Här fastslås bland annat:

”I Kronoberg ska invånarna kunna vara aktiva medskapare i sin hälsa och vård.

- Vi ska vara en förebyggande och hälsofrämjande hälso- och sjukvård
- Vi ska erbjuda varje patient hög delaktighet”

Uppdraget till kulturnämnden att utveckla satsningar inom området Kultur i vården kom från regionfullmäktige i samband med budgetarbetet 2018. Det politiska syftet med satsningen är att fler invånare ska kunna möta kultur i vardagen på platser nära dem. Olika insatser har redan gjorts på området kultur i vården genom riktade uppdrag till Region Kronobergs bolag. Mot bakgrund av att Landstinget Kronoberg och Regionförbundet södra Småland slog ihop och bildade Region Kronoberg finns nya förutsättningar att jobba med kultur i vården. Nu finns också en långsiktig årlig finansiering avsatt till att utveckla satsningar.

Uppdrag

Region Kronoberg bjöd in Nilsson & Månsson till en förnyad konkur-

rensutsättning under hösten 2017 gällande en förstudie om Kultur i vården. Anbud lämnades och tilldelningsbeslut kom 2017-10-11. Uppdraget är att göra en skriftlig förstudie om Kultur i vården och hur det arbetet kan utvecklas i Kronoberg. Målet är att skapa möjligheter för fler att ta del av Kultur i vården.

Metod

Förstudien har genomförts i tre moment:

- kartläggning
- analys
- förslagsutformning och rapportskrivande

Arbetet har genomförts i nära samarbete med kulturstaben med regelbundna avstämningar. Vidare har följande metoder använts:

- Informationsinhämtning via internet och skrifter: Region Kronoberg, Sverige, Norden, Internationell utblick
- Intervjuer med nyckelpersoner i Region Kronoberg och i andra regioner
- Dialogmöte med patient- och handikappföreningarna
- Analys och bearbetning

En fråga är att identifiera varför Kultur i vården inte idag är utvecklat i Kronobergs län. Ett analysarbete har genomförts med stöd av metoden Förändringskartan.

Definitioner och avgränsningar

Kultur och hälsa är ett brett begrepp som inte så lätt låter sig definieras. Ola Sigurdson refererar i boken Kultur och hälsa – ett vidgat perspektiv, till den medeltida teorin om den sjuka och den friska människan där ”Själens olyckor” var en självklar del. Här ansågs konsterna, särskilt musiken och dikten kunna ha en botande verkan. Sigurdson menar att detta exempel säger mycket om vad vi menar med kultur och hälsa idag. I den moderna medicinen som började växa fram under 1500-talet har läkarens roll smalat i jämförelse med medeltiden. Den medeltida läkaren ansågs kunna yttra sig om fler dimensioner av den mänskliga existensen. ”Hälsa” var då ett vidare begrepp än ”frånvaro av sjukdom”.

Kultur och hälsa förhåller sig till två olika kulturbegrepp:

- Kultur som konstnärligt och/eller intellektuellt verk
- Kultur som ett meningsskapande system som inbegriper såväl känslor, vanor, värderingar och övertygelser som ekonomiska, politiska, sociala och religiösa institutioner

I Regional Kulturplan för Kronobergs län 2018–2020 definieras kultur: ”Kulturbegreppet kan ha många olika betydelser. Det är viktigt att definiera begreppet för att tydliggöra vad kulturplanen och kulturpolitiken omfattar.

Ett humanistiskt/estetiskt kulturbegrepp är konstnärligt orienterat

och innebär konstnärligt skapande som till exempel litteratur, konst, musik, scenkonst, film, formgivning och arkitektur.

Ett samhällsvetenskapligt/antropologiskt kulturbegrepp inkluderar det humanistiska kulturbegreppet. Det är också betydligt bredare och innefattar socialt överförda levnadsmönster hos en grupp individer, till exempel normer och traditioner.

Kulturpolitik brukar avgränsas till att främst omfatta det humanistiska kulturbegreppet. Det är vanligt att kulturella aspekter på andra verksamhetsområden ingår, till exempel inom fysisk planering eller vård och omsorg.

I Kronoberg finns en tradition av samhällsplaneringsmetoden cultural planning. Den regionala kulturpolitiken utgår därför från en kombination av de två kulturbegreppen. Det innebär till exempel att även det civila samhället, folkbildningen och nya kulturformer ses som kulturella resurser i Kronoberg.”

Begreppet hälsa har liksom begreppet kultur en mångfald av definitioner. Den allmänna och dominerande definitionen i vår västerländska kultur är ”frånvaro av sjukdom”. Världshälsoorganisationen menar dock att hälsa är bredare än så. I definitionen från 1948 fastslår WHO att hälsa är ”ett tillstånd av total fysiskt, mentalt och socialt välbefinnande och inte bara frånvaro av sjukdom eller svaghet”. Existentiellt välbefinnande är en ytterligare dimension av hälsa som diskuterats på senare år.

När vi kommer till det något smalare begreppet Kultur i vården använder Svenska Kultur i vården-nätverket följande definition (<http://www.kulturradet.se/sv/Kultur-och-halsa/Sverige/Kultur-i-varden/>):

”Kultur i vården är ett begrepp inom det vidare området Kultur och hälsa och vars verksamhet främst har målgrupperna vårdtagare, anhöriga och personal inom vård, omsorg samt hälso- och sjukvård.

Kultur i vården bygger på en bred definition av kultur som inkluderar såväl trädgård, mat och bemötande som de traditionella kulturyttringarna, tex konst, dans, teater, musik, litteratur. Kort sagt: allt som berör människans sinnen.

Kultur i vården syftar till kommunikation, sinnlig stimulans och livsglädje i vården. Kultur främjar det salutogena perspektivet (fokuserar på det friska) och kan fungera både i rehabilitering och som en viktig friskvårdsfaktor i olika slag av hälsofrämjande arbete. Via en gemensam kulturupplevelse kan relationen mellan vårdare och vårdtagare stärkas och bidra till en bättre vårdkvalitet. Kultur i vården kan även bidra till en bättre arbetsmiljö.”

Kompetenscentrum för kultur och hälsa vid Stockholms kulturförvaltning menar att kunskapsfältet Kultur och hälsa ”kan främja arbetssätt där individen står i centrum och bidra med nya metoder i arbetet med behandling och omvårdnad. Sådana arbetssätt kan främja det som WHO kallar existentiell hälsa; en känsla av meningsfullhet – som är en faktor som har visat sig kunna bidra till hälsovinster inom alla områden av hälsa – fysiskt, psykiskt och socialt.”

Begreppet Kultur i vården är mer tydligt avgränsat och betraktas oftast som ett komplement till den medicinska vården. Kultur i vården innefattar en räckvidd aktiviteter som syftar till att ge ökat välbefinnande, sinnlig stimulans och livsglädje för vårdtagaren. Kultur kan fungera både i rehabilitering och som en viktig komponent för friskvård.

Kulturrådet beskriver begreppet ”Kultur i vården” som följande: ”Kultur i vården är ett begrepp inom det vidare området Kultur och hälsa och vars verksamhet främst har målgrupperna vårdtagare, anhöriga och personal inom vård, omsorg samt hälso- och sjukvård. Kultur i vården bygger på en bred definition av kultur som inkluderar de traditionella kulturyttringarna konst, dans, teater, musik, litteratur, men även trädgård, mat och bemötande.”

Foto: Växjö kommun, fotograf: Mats Samuelsson

Intro

Intresset för Kultur och hälsa är stort och runt om i landet finns många olika verksamheter som aktivt arbetar med Kultur och hälsa. Det kan handla om aktiviteter inom kommun och landsting såväl som inom skola och utbildning. I de folkhälsopolitiska målen betonas kulturens betydelse för hälsan.

Kultur i vården är en växande verksamhet inom vården i Sverige. Insatserna sker på många olika sätt och har också olika målgrupper, det kan vara insatser för äldre, för psykiskt sjuka, för döende, för ungdomar men också för vårdpersonal. Generellt gäller att det är en bred flora av aktiviteter.

Överlag är det kännetecknande att informanterna från de regioner som intervjuats i rapporten överlag är mycket engagerade i verksamheten och känner stort personligt engagemang. Man känner verkligen att man gör "nytta", att man för in ett mer holistiskt tänkande i en tämligen specialiserad vårdssfär. En regionansvarig berättade att man fått så mycket bättre resultat när rehabiliteringen skedde med hjälp

av dansrörelser än med de tidigare av sjukgymnaster föreslagna mer mekaniska rörelserna.

Vi har i förstudien valt att titta på några projekt som är förankrade på alla nivåer inom både vårdsektorn och kultursektorn. Fokus i omvärldsanalysen på regional nivå är Region Uppsala, Region Östergötland, Region Halland, Region Jönköpings län och Region Skåne. Vi har valt dessa regioner för att de arbetar systematiskt med Kultur i vården på lite olika sätt, flera är storleksmässigt någorlunda jämförbara med Region Kronoberg och för att flera av dem ingår i Regionsamverkan Sydsverige som utvecklar samarbetet på kultursidan inom flera områden.

Det framkommer vid genomlysning att kultur definieras olika i olika regioner. Generellt dominerar kulturaktiviteter som dans, teater, film, konst, slöjd och musik. Trädgårdsarbete är också mer förekommande. Mindre vanligt är t ex ridning, yoga, odling och måltider.

Omvärldsanalys

Det nationella nätverket för Kultur i vården bildades ursprungligen som en effekt av forskningsprogrammet Kultur i vården/Vården som kultur, ett samarbete mellan Stockholms läns landsting, Karolinska Institutet och Stockholms läns museum.

Nätverket för Kultur i vården drivs av Kulturrådet. Nätverket är bildat för att stödja utbyte av kunskap och erfarenheter för yrkesverksamma inom området. Nätverkets medlemmar träffas varje år på olika platser i Sverige. Kulturrådet definierar målet med nätverket att det är att "öka kunskapen om vad kultur i vården kan innebära för enskilda människor och för samhället i stort. Nätverket vill stimulera till tvärssektoriella samarbeten mellan företrädare inom hälso- och sjukvårdssektorn, kultursektorn samt kommunernas vård och omsorg."

Genomgående beskrivs nätverket som mycket viktigt för de ansvariga i regionerna som vi har haft kontakt med. Det här har skapat en gemensam plattform, som upplevs som stimulerande och inspirerande samt som förstärkande gentemot sin egen organisation. Frågan som ställs är dock om det är Kulturrådet som ska organisera nätverket, någon nämner att SKL vore en bättre part i sammanhanget.

Kulturrådet har fått ett uppdrag att kartlägga verksamheten vad gäller kultur och hälsa i hela landet. Idag är det ingen som har någon överblick över fältet och, vilket är allvarigare, ingen har heller det övergri-

pande, nationella ansvaret. Ska frågan ligga under Folkhälsomyndigheten, KUR eller socialdepartementet/alt kulturdepartementet?

Forskningsorientering

Vid en genomlysning av regionernas presentation av området Kultur och hälsa/i vården framgår det hur centralt det är att peka på forskningsprojekt som stöder fältet. Under intervjuerna understryks ofta hur viktigt - och svårt - det är att få framförallt hälso- och sjukvården och omsorgen att på djupet inse betydelsen av att integrera kulturaktiviteter i sin verksamhet. Några nämner också politikerna som en viktig målgrupp i detta sammanhang. Det är uppenbart att fältet kämpar mot synen på kulturella aktiviteter som något i största allmänhet trevligt, inte som en central parameter för välbefinnande och rehabilitering.

Kultur och hälsa rymmer många olika vetenskapliga perspektiv. Begreppet befinner sig inom ett mångvetenskapligt fält och har därför många olika benämningar, som "medicinsk humaniora" eller "humanistisk hälsoforskning". Men all forskning inom fältet har en viktig inriktning och det är att ta människors subjektiva upplevelser på största allvar.

Den brittiska rapporten "Creative health: The arts for health and wellbeing", (<http://www.artshealthandwellbeing.org.uk/appginquiry/>)

[Publications/Creative_Health_Inquiry_Report_2017.pdf](#)) slår fast kulturens hälsofrämjande effekter och hävdar med enfaset att musik, konst och andra kulturaktiviteter märkbart kan förbättra patienters hälsa och livskvalitet. I rapporten beskrivs olika projekt med tydliga förbättringar som resultat. I ett av de projekt som beskrivs i rapporten minskade läkarbesöken med 37 procent och sjukhusbesöken minskade med 27 procent för den patientgrupp som deltog.

Kompetenscentrum för kultur och hälsa vid Stockholms kulturförvaltning samarbetar med Den kulturella hjärnan, en satsning vid Karolinska institutet, som verkar för att lyfta fram internationell forskning om relationen mellan kultur, hjärna, lärande och hälsa. Satsningen är baserad vid Karolinska Institutet, och drivs med stöd från Stockholms läns landsting och Statens musikverk.

Swedish Brain Power är ett framgångsrikt nätverk av svenska hjärnforskare som arbetar mot obotliga demenssjukdomar som Alzheimer, Parkinson och ALS. Forskningsprogrammet täcker alltifrån biomedicinsk grundforskning till diagnostik, behandling, epidemiologi, vård och omsorg. Nätverket grundar sig på multidisciplinär forskning, men fokus ligger på hjärnan och neurovetenskaper.

Centrum för kultur och hälsa vid Göteborgs universitet, som var ett tidsbegränsat projekt som nu är avslutat, sökte samla forskningsprojekt som undersöker sambanden mellan kultur och hälsa. "Sådana samband kan se ut på många sätt. Till exempel kan man fråga sig vilka effekterna är av sinnesstimulans genom olika kulturella aktiviteter och vad dessa betyder för den mänskliga hjärnans formbarhet och läkningsförmåga. Man kan undersöka huruvida ett visst samhälles politiska kultur, eller dess kulturella föreställningar om normalitet och ohälsa, påverkar välbefinnandet hos människor, men också hur fiktiva eller verkliga berättelser innehåller föreställningar om hälsa som hjälper oss att förstå hur vi mår. Och man kan i ett konstnärligt projekt kritiskt utmana samhällets syn på vad som är friskt och vad som inte är det.

Sambanden mellan kultur och hälsa kan se ut på många sätt, beroende på hur vi tittar. I kombinationen av många olika synsätt lär vi oss något mer om att vara människa, såväl som kultur- och som hälso-varelse. Centrum för kultur och hälsa strävar därför efter att stimulera det mång- och tvärvetenskapliga utbytet mellan olika discipliner och infallsvinklar."

Centrum för kultur och hälsa gav ut två publikationer, som kan laddas ner från nätet: Antologin *Kultur och hälsa i praktiken* (2016), ger en presentation av hur man har arbetat eller kan arbeta med kultur och hälsa inom olika verksamhetsområden som hälso- och sjukvård och utbildning, men också hur detta kommer in i människors vardag på olika sätt. [Ladda ner boken som pdf](#)

Kultur och hälsa: Ett vidgat perspektiv (2014) ger en bred överblick av forskningen inom området och syftar till att belysa sambandet mellan kultur och hälsa ur ett forskningsperspektiv. [Ladda ned boken som pdf](#)

Några större satsningar inom kultur i vården:

1. Kultur på recept

Kultur på recept kallas ett initiativ som fått många namn, men gemensamt är att satsningen främst vänder sig mot personer med stressre-

laterade sjukdomar som en metod för rehabilitering. Med hänvisning till aktuell forskning om sambandet mellan kultur och hälsa tog dåvarande social- och kulturministrarna 2009 ett gemensamt initiativ till att starta pilotprojekt med Kultur på recept. Syfte var att undersöka om kultur kan användas som komplement till medicinsk behandling. Departementen inledde därför dialog med Region Skåne och Helsingborgs stad, som båda tackade ja till att genomföra ett sådant projekt.

Utvärderingen av "Kultur på recept 2.0" i Helsingborg visade att deltagarna fick bättre hälsa, men forskaren menade att det behövs mer forskning inom området för att kunna säkerställa effekter och förklara varför. Hon menade dessutom att en brist i uppföljningen var att de inte hade tillgång till en kontrollgrupp, utan endast gjorde en före- och eftermätning. Det finns inget politiskt beslut på ytterligare en studie, men det har diskuterats. En annan fråga som diskuteras är finansieringsmodellen. Just nu är därför verksamheten vilande.

Metoden går enkelt ut på att låta patienter som genomgått en medicinsk bedömning få ett recept som innehåller kulturaktiviteter under tio veckor. Deltagarna har mötts i grupp tre gånger per vecka, under ledning av en kulturpedagog. Exempel på receptinnehåll har varit att se utställningar, eget skapande, kultur- och naturhistoriska vandringar, sång och musik. Aktiviteterna har kombinerats med samtal, frågeställningar och diskussioner om det upplevda.

Namnet *Kultur på recept* menar andra dock är missvisande, eftersom det inte handlar om att läkaren "skriver ut" kultur på recept, utan att läkaren skriver en remiss, som ger patienten tillgång till ett rehabiliteringsprogram som utgår från en serie kulturaktiviteter. I Jönköping kallar man därför programmet för Kulturunderstödd rehabilitering, i Uppsala för Kulturaktiviteter i vården.

2. Möten med minnen

Möten med minnen var ett nationellt museiprojekt som vände sig till personer med demenssjukdom och deras anhöriga. Alzheimerfonden var huvudansvarig i samarbete med Nationalmuseum, Demensförbundet och Svenskt demenscentrum. Projektet fick stöd av Svenska PostkodLotteriet. Projektet pågick mellan 2013–2015. Målsättningen med Möten med minnen var att med hjälp av specialanpassade, interaktiva museiprogram ge stimulans till personer med demenssjukdom. Förebilden kom från Museum of Modern Art (MOMA) i New York. Under projektet utbildades museipedagoger i hur specialvisningar kan anpassas och hur man bäst bemöter demenssjuka. Projektet engagerade drygt sjuttio museer i hela landet och många av museerna har fortsatt med verksamheten efter det att projektet avslutats.

<http://www.alzheimerfonden.se/motenmedminnen>

3. UBUNTU - samarbete museum och vården

Centrum för personcentrerad vård vid Göteborgs universitet - GPCC, är ett nationellt tvärvetenskapligt forskningscentrum som bildades 2010 med stöd av regeringens strategiska satsning på vårdforskning. Personcentrerad vård utgår från patienten som medmänniska och metoden vill stärka patientens röst i relationen till vården genom ett partnerskap mellan patienter/närstående och de professionella inom vård, omsorg och rehabilitering. Metoden innebär att man tillsammans skriver en hälsoplan, med mål och strategier.

Ubuntu var ett samarbete mellan GPCC och Röhsska museet. Ubuntu var att betrakta som en lite annorlunda kompetensutbildning för

sjukvårdspersonalen. Projektet resulterade i en lärande och engagerande utställning, som inbegrep rollspel, interaktion och som sökte ge sjukvårdspersonalen möjligheten att själva leva sig in i patientens situation och därmed få en ökad insikt för att därmed bli en bättre "sparringpartner" till patienterna och skapa en situation där sjuksköterskan, läkaren och patienten kan mötas på en jämbördig nivå vid ett vårdssamtal och hur läkaren bättre hanterar sin läkarroll.

<http://gpcc.gu.se/>

4. Sinnenas trädgård

Forskning visar att naturen har en stor betydelse för människors hälsa och livskvalitet och kan bidra till förbättrad återhämtning. Sinnenas trädgård tar sin utgångspunkt från att personer med demenssjukdom mår bra av att få sina sinnen stimulerade genom att vistas ute i naturen. Genom olika sinnesförmågor väcks ofta minnen till liv, vilket stimulerar och aktiverar hjärnan. Sinnenas trädgårdar finns bl. a. i Marstrand, Stockholm och Piteå. Dock framgår att flera av trädgårdarna drivs av frivilliga entusiaster och har därmed något ojämn verksamhet.

Några parametrar för framgångsrika projekt

Vilka parametrar är viktiga för att få kultur och hälsa att bli verkstad? En sak är säker, det finns inte ett recept för framgång, verksamheterna är olika organiserade och är också olika placerade. I vissa regioner finns området tydligt redovisat i de regionala kulturplanerna, i andra regioner ligger hela området inom folkhälsan och betraktas inte som en kulturfråga.

En **fördel med att placera frågan inom folkhälsan** är att där ryms både kulturen och hälso- och sjukvården på ett mer naturligt sätt än inom kulturförvaltningar, vilket verkar vara fruktbart.

Det är dock alltid en **utmaning att få trovärdighet och förankring inom hälso- och sjukvården**. Flera informanter poängterar vikten av att hitta bra samarbete med vårdsektorn, som en uttryckte det: "vården har patienterna och pengarna".

Man måste ha en bra struktur som stödjer systemet. Verksamheten får inte vila på enskilda initiativ, det måste **byggas in i den befintliga och lokala strukturen för att fungera på lång sikt**. Oftast är det bäst att **utgå från det enkla**, den organisation som redan finns och bygga vidare på den. Ett exempel är Region Uppsala, där man organiserat lokala kulturombud, baserade inom vården i hela regionen.

En ytterligare parameter för framgång är att **involvera de som ska använda metoden**. Något som flera informanter betonar är vikten av att **låta både vårdpersonal och kulturaktörer få adekvat utbildning** om - och därmed ökad förståelse för - sambandet mellan kultur och hälsa.

Den största utmaningen ligger på att utbilda personal inom hälso- och sjukvården i betydelsen av kultur i vården. Både i grundutbildning och i senare kompetensutveckling.

Samarbete med regionens aktörer inom kultursektorn betraktas som helt avgörande för framgång: med regionala kulturinstitutioner, som regional musikverksamhet, museer, bibliotek, utbildningar, hemslöjdskonsulenter, danskonsulenter, konstkonsulenter mm

Det är också viktigt att låta **de medverkande konstnärerna, dansarna, musikerna med flera att känna sig väl omhändertagna** både av "systemet" och av den mottagande enheten. De ska känna att deras insats är viktig och gör skillnad.

Större satsningar ger bra resultat. Något som ofta nämns är Kulturrådets särskilda satsning för kultur för äldre, som finansierades av Socialdepartementet under 2011–2013. Den satsningen gav mycket bra utslag i många regioner och medförde att många projekt i landet initierades eller förstärktes, hos de regioner som redan arbetade inom området.

Fem regioner

Här ges en kort översikt över några regionala arbetsmetoder och projekt som kan ge inspiration och som vill stimulera till samarbeten både inom regionen och mellan regioner.

Region Uppsala

Kultur och hälsa ingår som ett utvecklingsområde i den regionala kulturplanen för Uppsala län. Enheten är placerad på Kulturenheten. Man tar fram och subventionerar kulturprogram inom Region Uppsala samt ger bidrag till studieförbund som anordnar studiecirklar för Region Uppsalas patienter och brukare.

Kulturenheten på regionen arbetar på att bygga upp ett långsiktigt och hållbart nätverk ut mot sjukvården och äldreomsorgen genom att erbjuda varje vårdenhet att utse ett kulturombud. Vem som helst i personalen på en vårdavdelning/ verksamhet inom Region Uppsala kan fungera som kulturombud. Kulturombuden är kontaktpersonen för regionens satsningar: kulturombudet är den som tar emot information och programblad, bokar aktiviteter och uppträdanden och arrangerar själva aktiviteten på plats.

Kulturombuden samlas två gånger per år och får presentation av kommande program och aktiviteter. Kulturombuden får inbjuds till inspirationsdagar, för att få nya insikter och fördjupad kunskap om hur kultur kan vara till hjälp inom vården. Till exempel noterade regionen att kulturombuden bokade främst tämligen konventionella dansaktiviteter. En inspirationsdag fokuserade på mer experimentell dans, vilket fick kulturombuden att få upp ögonen för hur dans kunde fungera terapeutiskt, något som kom att ändra deras bokningar. Inspirationsdagen betraktas som en fortbildning och sker vartannat år. Kulturprogrammen kostar ingenting för de medverkande vårdavdelningarna/ verksamheterna.

Regionen anordnar löpande seminarier för kulturskapare, kulturombud och forskare inom området för att söka bli en "hub" i regionen för fältet.

Uppsala satsar också på att utbilda aktörer i regionen i bemötande, till exempel har man ordnat seminarier på tema Bli bättre på bemötande för bibliotekspersonal och personal på andra kulturinstitutioner. Här har personal fått lära sig mer om olika funktionsvariationer och fått tips och idéer för att stärka sig i sina yrkeskompetenser.

Kultur på recept kallas i Region Uppsala för *Kulturaktiviteter i vården*. Under hösten 2016 - våren 2017 deltog två vårdcentral i försöksverksamhet med kulturaktiviteter inom vården. Målgruppen var personer med utmattningssymptom eller smärtdiagnos. Deltagarna fick delta i

olika kulturaktiviteter en gång i veckan under tio veckor. Programmet gav bra utfall och man planerar fler satsningar framöver med något modifierad programverksamhet.

Man har även program i hospice-vården och riktade program för rehabilitering av cancerpatienter. Bland annat arrangerar man inspirationskvällar för både patienter och anhöriga inom cancervården, något som blivit mycket uppskattat.

Region Östergötland

Må bra med kultur är namnet på den metod som Region Östergötland har byggt upp kring kultur i vården. Programmet riktar sig främst mot patienter med stressrelaterade besvär, oro eller smärta. Aktiviteterna är valda för att vara lustfyllda och fria från prestation. Man erbjuder aktiviteter inom dans, konst/skapande, litteratur, hantverk och natur/trädgård och alla aktiviteter sker i samverkan med kulturaktörer. *Må bra med kultur* erbjuder också ett ungdomsspår med dans för tjejer. *Må bra med kultur* ska betraktas som ett komplement till den traditionella hälso- och sjukvården. Patienter erbjuds att delta i *Må bra med kultur*-aktiviteter på fem orter i länet; Kisa, Linköping, Mjölby, Motala och Norrköping.

Regionen har gett ut en rapport Rapporten *Må bra med kultur* i Östergötland 2012–2015 som beskriver hur metoden är uppbyggd och hur den har utvecklats. En kort film berättar om verksamheten:

<https://www.youtube.com/watch?v=1QeDvf-5m0k>

I rapporten framkommer att de människor som deltagit i programmet har sagt sig må bättre genom att delta i de erbjudna kulturaktiviteterna. Man tycker själva att man har lyckats implementera metoden *Må bra med kultur* bra och man har följande tydliga rekommendationer till andra aktörer, som vill bygga upp liknande verksamhet:

- Utgå från det enkla.
- Planera för långsiktighet – bygg in det nya i befintliga och lokala strukturen.
- Involvera de som ska använda metoden.

Region Jönköpings län

Enheten för Kultur för hälsa/Kultur i vården är placerad på Folkhälsosektionen, Folkhälsa och sjukvård i Region Jönköpings län. Den person som har det övergripande ansvaret är utbildad folkhälsovetare och har en medarbetare som är utbildad sjuksköterska. Detta tycker man är en mycket bra kombination, eftersom det ger en bredare plattform än om man kom från kultursektorn och öppnar nya ingångar mot kommuner och mot hälso- och sjukvården.

Verksamheten har byggts upp under lång tid och har en styrgrupp, som består av en ordförande från regionen samt personer från folkhälsan, kultur- och utvecklingsenheten, kulturchefer, länskonsulenter, hembygdsförbund och bildningsförbund. Det är viktigt att understryka att många organisationer och föreningar gemensamt bär ansvaret och har kompetenser att tillföra området.

En stor satsning är programmet *Kulturunderstödd rehabilitering*, tidigare kallat Kultur på recept. Man gjorde en pilot under 2014, och lät läkare skriva ut remiss som gav patienten tillgång till kulturunderstödd rehabilitering. Piloten blev framgångsrik och man har därefter byggt upp ett väl fungerande system som riktar sig gentemot alla vårdcentraler i alla kommuner. Om en kommun vill delta i programmet, så står regionen för den första gruppen - man engagerar en kulturkoor-

dinator, som lägger upp ett program, har kontakt med kommunens aktörer, kartlägger olika kulturaktörer, undersöker vad deltagarna vill, har kontakt med en rehab-koordinator, som skriver remiss och som blir spindeln i nätet på hälso- och sjukvården. Regionen bekostar helt denna första gång, men därefter i kommande program så delar kommunen och regionen på kulturaktiviteterna och kommunen får helt bekosta kulturkoordinatören. Framförallt riktar sig programmet mot patienter som lider av stressrelaterade sjukdomar och smärtpatienter. *Kulturunderstödd rehabilitering* blir ett forskningsprojekt nästa år, bekostat av regionen.

Äldre och kultur är en stor satsning inom regionen som pågått under lång tid. Man utbildar äldrevårdspersonal och arbetar mycket med dansteraapeuter och anordnar bl. a. dansprogram för patienter med Parkinsons, som fungerar bra.

Möten med minnen är en annan framgångsrik satsning för äldre. Man ingick i den nationella satsningen, där Nationalmuseum utbildade personalen i pedagogiken. Projektet pågår fortfarande i regionen, både Jönköpings läns museum och Vandalorum har programverksamheter där både de äldre och deras anhöriga är med. Man har också genomfört ett större program med medel från Kulturrådet kring animation med äldre, som var framgångsrikt, dock sjönk aktiviteterna efter att medlen tagit slut.

Freja är en riktad insats mot unga autister, som har gett mycket fina resultat. De deltagande ungdomarna i programmet verkar inom teater och dans och skapar föreställningar, som ges två gånger om året. *Freja* har funnits i tolv år och visar om och om igen att unga autister visst kan fungera väl i en grupp och vara sociala och man söker sprida metodiken över länet.

Verksamheten ger också stöd för hälso- och sjukvården kring verktyg för att förbättra den rumsliga miljön i behandlingsrum, patientrum och dagrum för att bidra till ett ökat välbefinnande hos patienten. Man har tagit fram programmet i samverkan med regionens konst- och kulturavdelning.

Region Halland

Region Halland arbetar mot Kultur och hälsa. Enheten är placerad under Kultur- och skolförvaltningen och har två medarbetare. Regionen har valt att främst arbeta med en målgrupp - de äldre, såväl sjuka som friska.

Regionen, folkbildningen och kommunerna har tecknat en överenskommelse om regional samverkan med syftet att låta äldre få tillgång till ett rikt kulturutbud. Kommunerna tagit fram nya mål och riktlinjer för kulturen som resurs i äldreomsorgen - något som betraktas som helt unikt i Sverige. Varje deltagande kommun skriver på en överenskommelse med regionen, som beskriver satsningen på kulturutbudet för äldre. Regionen bekostar därefter 50% av programverksamheten och övriga 50% bekostar kommunen själv.

Så här kan en överenskommelse se ut:

http://www.hbf.se/files/Halmstad_verenskommelse_om_kultur_frdre.pdf

Regionen har gett Hallands bildningsförbund uppdraget att säkerställa överenskommelsen med programmet Kultur för äldre. Hallands

bildningsförbund har en person anställd för att leda programmet samt ta in olika kulturutövare på timmar/deltid etc. Programverksamheten publiceras i bildningsförbundets utbudskatalog.

Ett särskilt utvecklingsarbete inom Kultur och hälsa har riktats mot kreativ dans för personer med funktionsvariationer som vid Parkinsons sjukdom, demens eller efter stroke. En av medarbetarna på Kultur och hälsa är dansare och har arbetat med dans för olika diagnoser och tillstånd i många år och utvecklar verksamheten i en serie testpiloter som ska utvärderas.

Enheten håller nu på att etablera Kultur på recept i samverkan med Laholms kommun och har också stött andra projekt som externa parter har drivit kring psykisk ohälsa och ungdomar.

Region Skåne

Region Skåne är långt framme i arbetet om hur kultur på olika sätt kan verka förebyggande, hälsofrämjande och rehabiliterande. Insatserna rör främst äldreomsorgen, psykiatri och barn- och ungdomssjukvården. Region Skåne arbetar framförallt med kunskapsspridning, nätverksbyggande och stöd till verksamheter och projekt. Satsningen startade genom ett samarbete med kommunförbunden i Skåne och bygger därför från början på en god förankring bland kommunerna. Region Skåne var först ut i landet med att börja använda Kultur på recept i samband med ett pilotprojekt år 2010 som utökades till en stor satsning i Helsingborg i samarbete med Finsam med insatser som vände sig till patienter med psykisk ohälsa och/eller utbredd smärta där det finns en pågående eller hotande sjukskrivning. Försöks- och forskningsprojekten med kultur på recept är avslutade. Just nu har Region Skåne ingen kultur på recept-verksamhet, som ovan nämnts. En utvärdering av projektet visade att deltagarna fick bättre hälsa, men forskaren menade att det behövs mer forskning inom området för att kunna säkerställa effekter. Just nu är därför verksamheten vilande.

Region Skåne fördelar stöd till kulturaktörer och till de prioriterade områdena barn- och ungdomssjukvård, psykiatri och äldreomsorg. Detta ger patienter, boende och personal nya möjligheter att ta del av kultur genom att kulturorganisationer, institutioner eller professionella kulturutövare kommer till dem. I projektansökningar om stöd ska vårdaktörer och kulturaktörer samverka.

Clownronden är ett framgångsrikt projekt som genomförts på två demensboenden i Skåne. Projektet har utvärderats av Malmö Högskola i

en studie om det sociala samspelet mellan clownerna och de boende på två demensboenden i Skåne. En större kunskap om och förståelse för clownernas sätt att arbeta och interagera med demensdrabbade personer på äldreboenden, kan ge vårdpersonal inspiration och verktyg som de själva kan använda i det dagliga omvårdnadsarbetet.

I ett samarbete mellan Kultur Skåne/Region Skånes kulturförvaltning, BUS-biblioteket och Barnsjukvården på Skånes universitetssjukhus i Lund har en samling av konst för barn och unga på sjukhus satts samman. Utgångspunkten har varit att barn och unga har olika bakgrund och erfarenhet som gör att de tycker om olika sorters konst. De unga kan välja mellan 16 verk - grafiskt tryck, skulptur och fotografi. Lånetiden beror på patientens önskemål. Artoteket i Lund är ett av fyra inom Region Skåne med utlåning av konst för barn och unga på sjukhus i Skåne. Samlingar finns på Helsingborgs Lasarett, på Centralsjukhuset i Kristianstad samt på Skånes Universitetssjukhus i Lund och Malmö. Samtliga konstverk ingår i Region Skånes konstsamling.

Musik i Syd driver projektet *Musik i vården* med ett särskilt programutbud. Projektet finansieras bl.a. med särskilda utvecklingsmedel av Region Kronoberg. Här erbjuder man ett brett musikutbud för äldre och personal. Det finns också produktioner/artister speciellt för palliativ vård där fokus ligger på patientens önskemål om musik i livets slutskede. Vidare har Musik i Syd ett antal samarbeten med kommuner i Skåne t.ex. ”Musik och teater som trigger och verktyg” i Örskälljunga kommun.

Region Skåne har arbetat nära kommunerna med referensgrupper för äldreomsorg, psykiatri och barnsjukvård. De regionala kulturaktörerna har deltagit i referensgruppernas arbete. Ansvar för Kultur och hälsa ligger under avdelningen Kulturutveckling. Nu har en strategisk grupp med representanter från hälso- och sjukvård, folkhälsa, kulturutveckling och kulturaktörer ersatt referensgrupperna. Den strategiska gruppen har arbetat fram en strategi för Kultur och hälsa. Enligt Birgitta Miegel-Sandborg är strategin det viktigaste redskapet för förankring och samsyn på frågan om Kultur och hälsa. Fler framgångsfaktorer är:

- Samarbete med kommunerna
- Jobba med kunskapshöjande insatser
- Hälso- och sjukvården måste vara med
- Uppdraget att förmedla kunskaper och ge stöd till metodutveckling
- Bred politisk förankring

Invärldsanalys - nuläge Kultur i vården i Region Kronoberg

Förebyggande hälsobesök för äldre – modell Kronoberg

Förebyggande hälsobesök för äldre – modell Kronoberg har varit en pilotverksamhet som pågått under 2013. Tre kommuner och sex vårdcentraler har deltagit – Ljungby, Tingsryd, Älmhults kommun och vårdcentralerna Kungshögen, Sländan, Läkarhuset i Ljungby, Vårdcentralen Tingsryd, Vårdcentralen Ryd och Vårdcentralen Achima Care i Älmhult. Syftet med pilotverksamheten har varit att hitta en samverkansmodell som ger förutsättningar för ett gott liv och ett hälsosamt åldrande i Kronoberg.

Modellen har bestått av tre delar: ett hembesök från kommunen, ett hälsosamtal på vårdcentral och ett kulturerbjudande. Samtliga 75-åringar listade på de aktuella vårdcentralerna fick erbjudande om att delta. FoU-Kronoberg har utvärderat pilotprojektet.

Majoriteten av de som har mottagit hembesök och/eller hälsosamtal har uppgett att det varit givande, relevant och något som de skulle rekommendera andra. I målgruppen, som omfattade 417 personer, har 176 hembesök från kommun och 141 hälsosamtal på vårdcentral genomförts. Totalt genomfördes 8 kulturträffar där 147 personer deltog. Responsen, från de som deltagit i någon av modellens tre delar, har generellt varit positiv och flera har beskrivit det som ett gott initiativ från landsting och kommun. Många i målgruppen har dock avböjt erbjudandet på grund av att de inte känt något behov av hembesök eller hälsosamtal.

Utvärderingen visar att det är viktigt med framförhållning i planeringen och att personalen känner delaktighet och är informerade om modellen i sin helhet.

Hälsa, humaniora och medicin

Hälsa, humaniora och medicin är ett av samarbetsområdena inom avtalet mellan Region Kronoberg och Linnéuniversitetet. Huvudsyftet med samarbetet är att stärka de humanistiska aspekterna av medicin och hälsa och då särskilt medicinsk etik, kunskapssyn samt berättande och tolkning för att därigenom utveckla praktiken inom vården respektive berättelsesteori och tolkningslära inom humaniora.

Utbildning och forskning inom området "medical humanities" eller "narrative based medicine" har, som nämnts ovan, växt fram på bred front under de senaste decennierna. En viktig orsak till det stora intresset för humaniorainslag i vårdutbildningarna kan vara det ökande glappet mellan den teoretiska utbildningen och den praktiska verklighet som möter färdiga läkare/sjuksköterskor/annan vårdpersonal. Glappet hänger samman med den ökande specialiseringen inom medicinen och med en snäv kunskapssyn där den erfarenhetsbaserade kunskapen tillmätts alltför lågt värde.

En arbetsgrupp för Hälsa, humaniora och medicin med representanter för region och universitet bildades våren 2011 och verksamheten kom igång hösten samma år. Sedan dess har en rad aktiviteter i form av föreläsningar, seminarier, poängkurser mm genomförts.

Konst i Region Kronoberg

Inom Region Kronoberg arbetar man strategiskt med konstnärlig gestaltning. Från planen för Konstnärlig inom Region Kronoberg 2016-12-28:

"Att konsten ska bidra till estetiska upplevelser som stimulerar visuellt och intellektuellt. Arbetet med den konstnärliga gestaltningen ska stärka förutsättningarna för professionella kulturskapare och möjliggöra för konstnärer att representeras i offentliga miljöer genom inköp och uppdrag. Konsten ska vara av hög konstnärlig kvalitet, skapad av nu verksamma, professionella konstnärer och inköpen ska eftersträva en spridning av tekniker, material och uttryckssätt. Regional anknytning, jämställdhet och mångfald ska beaktas för att skapa en god balans. Ett övergripande krav på den konstnärliga gestaltningen är att verket enligt professionell bedömning är väl utfört, både tekniskt och innehållsmässigt."

Konst till nybyggnation av vuxenpsykiatri och habilitering

Byggnandet av nya lokaler för vuxenpsykiatri på Sigfridsområdet har startat och regionen har upphandlat konst till de nya byggnaderna.

En ny byggnad för äldre-, psykos-, beroende- och allmänpsykiatri samt psykiatrisk akutmottagning ska stå klar på Sigfridsområdet 2018 och kunna tas i bruk under 2019. På över 12 000 kvadratmeter kommer flertalet psykiatriska mottagningar och avdelningar att finnas samlade. Vuxenpsykiatri i Sigfridsområdet kommer att besökas av människor med behov av akut hjälp, de som söker upp vård, följer med alternativt besöker anhöriga samt de som arbetar i området.

Målet är att konsten blir en del av den dagliga verksamheten och en hjälp för patienter, anhöriga och personal att bearbeta olika situationer.

De regionala Kulturaktörerna

I Region Kronoberg har flera mindre satsningar gjorts på Kultur i vården. Några sektorsövergripande projekt har genomförts som Kultur på hjul, Möten med minnen och Arrangera för flera. Region Kronoberg har också gett riktade uppdrag till Kulturparken Småland, Musik i Syd och Regionteatern Blekinge Kronoberg under åren 2013–2014. Vidare driver Biblioteksutveckling Blekinge Kronoberg projektet Språkstegen tillsammans med folkhälsan och BVC.

Några viktiga lärdomar från nämnda projekt har identifierats:

- Hur kan kulturorganisationernas utbud och erbjudande aktiveras på bästa sätt?
- Viktigt med kontinuitet
- "Sjunga med istället för att sjunga för" – aktivera istället för att passivisera
- Gemensam målbild och tydligt uppdrag är viktigt när det gäller samhandling mellan politikområden

I de intervjuer med kulturaktörer som vi genomfört framkommer ett behov av en mera kontinuerlig satsning kring Kultur i vården. De utlysningar som nu gjorts har varit av mera kortsiktig karaktär och medfört en hel del extra administration. Mera långsiktiga modeller efterfrågas så att aktörerna kan bygga upp nya arbetsmetoder och kunskap som kan användas kontinuerligt.

Regionteatern Blekinge Kronoberg

Regionteatern Blekinge Kronoberg har arbetat med programverksamhet som riktar sig till vård och omsorg, huvudsakligen omsorg. De har också försökt arbeta med barn- och ungdomshälsan inom psykiatri. Vidare har man genomfört projekt för 75+ som bor hemma. En reflektion från Regionteatern är att 75+ många gånger är kulturaktörernas vanliga målgrupp. I Blekinge har Regionteatern jobbat med Blekinge-modellen för Kultur i vården. Det är en organiserad programverksamhet som Musik i Blekinge hanterar. Producenten för Kultur i vården bokar artister till konsertserier inom vård- och omsorgsinrättningar i samarbete med Blekinge Läns Bildningsförbund. Musik i Blekinge har samarbetsavtal med Blekinges fem kommuner och arrangerar årligen ca 400 arrangemang för ca 16 000 personer inom denna verksamhet.

Regionteatern Blekinge Kronoberg är mycket intresserade av att medverka i kommande projektgrupp och eventuella pilotprojekt. En metod som kan användas är att skapa ett dokumentärt scenkonstverk, arbeta med workshops, samarbeta med forskare och skapa kreativa eftersamtal där man får dela sin upplevelse.

Kulturparken Småland

Kulturparken Småland har bland annat arbetat med Kultur och hälsa inom ramen för projektet *Möten med minnen*, ett projekt, som beskrivits ovan, där museer runt om i Sverige får hjälp att skapa specialanpassade program med interaktiva visningar för personer med demenssjukdom och deras anhöriga. Syftet med projektet är att ge stimulans genom samtal och diskussioner kring museernas samlingar. Alzheimerfonden hade huvudansvaret för "Möten med minnen" som genomförs i samarbete med Nationalmuseum, Demensförbundet och Svenskt demenscentrum.

Kulturparken anordnade bl.a. visningar på särskilda boenden och också specialvisningar på Smålands museum. Utgångspunkten var att skapa fria associationer kring ett föremål eller ett konstverk vilket skapade många goda samtal och väckte känslor. Projektet är nu avslutat men lärdomarna kring metoderna finns kvar.

Kulturparken har också arbetat med projektet *Tillgängligt museum* där personer med funktionsvariation bjudits in till särskilda visningar. Här har tillgänglighetsfrågorna stått i fokus och skriv- och teckentolk och syntolk har medverkat. Projektet skedde i samarbete med Handikapprörelsens idé- och kunskapscentrum.

Kulturparken Småland vill gärna arbeta vidare med Kultur i vården men betonar att en långsiktighet behövs. Det krävs till exempel finansiering för tolkar och tillgänglighet och det blir för byråkratiskt att söka stöd till varje insats. En förutsättning för att arbeta i kommunerna är att det finns en ordentlig beställarorganisation. Kommunerna måste efterfråga insatserna och rollerna ska vara tydliga. Det finns många utvecklingsmöjligheter kring kulturarv och Kultur och hälsa. T.ex. särskilda kvällsvisningar för rehab-patienter. Kulturparken kan erbjuda en utbudskatalog där visningar och program kan beställas.

Musik i Syd

Musik i Syd har under många år arbetat med musik i äldreomsorgen men upplevde att det blev lite automatiserat. Det blev tillfälliga nedslag som inte alltid hade effekt. Därför tog man initiativ till projektet *Kultur på hjul*.

Projektet syftade till att prova nya arbetsformer inom äldreomsorgen för kulturinstitutionerna och öka mervärdet i upplevelserna. Projektleddare och producent, konsthantverkare och projektassistent besökte 13 äldreboenden i Kronobergs län vid 20 tillfällen under två år. De stannade en hel dag på varje ställe, och genomförde då två lite större verkstäder. Den ena handlade alltid om musik och rörelse och den andra följde årstiden.

Inom ramen för projektet *Kultur på hjul* utarbetade Musik i Syd en väl förankrad metod med återkommande besök i äldreomsorgen. Metoden erbjöd också vidareutbildning av personal. Pilotprojektet samarbetade med Tingsryds och Älmhults kommun.

Därefter har Musik i Syd gjort enstaka satsningar inom ramen för de egna resurserna. Man har också haft några mindre projekt med finansiering från Region Kronoberg.

Musik i Syd ser många utvecklingsmöjligheter för Kultur i vården. Nedan två exempel.

1. Subventionerad scenkonst för äldre

Utifrån samma modell som scenkonst subventioneras för barn och unga idag. Använda samma modell i Kronoberg och Skåne med utbudsdagar och utbudskatalog som kommunerna får beställa från. På så sätt kan man skapa större kontinuitet i satsningarna.

2. Kulturarenan

Knyt an till den digitala kanalen Kulturarenan som drivs av Betanistiftelsen och som innehåller scenkonst producerad för digital spridning (www.kulturarenan.se) Här vill Musik i Syd knyta an till ett av de fyra fördjupade kulturprojekt som arenan driver. Projekten är en mix av direkta möten och digitala verktyg. Projektet är delfinansierat av Kampradstiftelsen och följs av Göteborgs universitet.

Biblioteksutveckling Blekinge Kronoberg

Biblioteksutveckling Blekinge Kronoberg arbetar även i Blekinge. Där finns två nätverk, ett för äldreomsorgen och ett för LSS-omsorgen. Det är Blekinge läns bildningsförbund som driver nätverken. I nätverken ingår representanter för kommunerna och de regionala kulturinstitutionerna. För Biblioteksutveckling är nätverken ett sätt att få möjlighet att lyfta läsning, litteratur och biblioteksrelaterade frågor.

Biblioteksutveckling Blekinge Kronoberg ser möjligheter med att

utveckla samarbeten mellan kommunerna, regionen och de kulturaktörer som tillhör regionen, t.ex:

- Involvera fler i arbetet med den lättlästa bokmässan som arrangeras vartannat år i Växjö och som bl. a. har målgrupp brukare och personal inom LSS.
- Utveckla personalens kulturkompetens och arbeta med kultur- och läsombud.
- Språkstegen är ett utvecklingsarbete för små barns språkutveckling i Blekinge och Kronobergs län. Det är också ett unikt samarbete mellan olika professioner, organisationer och politikområden på både lokal och regional nivå. Syftet är att stärka språk och identitet och främja läsning för barn 0 - 3 år. I dagsläget är det barnhälsovård, bibliotek och logopedi som samverkar. Startskottet för arbetet var ett uppdrag från Folkhälsan i Kronoberg att arbeta utifrån ett nytt målområde om ökad samverkan mellan bibliotek och BVC, logopedmottagning och förskola för att stärka språkutveckling, läsande och läsförståelse. Språkstegen har blivit beviljad projektbidrag från Kulturrådet.

Sagomuseet i Ljungby

Sagomuseet har bred erfarenhet av arbete med Kultur i vården. De har bl.a. arbetat med berättarföreställningar på särskilda boenden och på Sagomuseet men också deltagit i projektet Möten med minnen som beskrivits tidigare.

Sagomuseet har fått mycket positiv respons på sin verksamhet. Det handlar såväl om att underhålla men också att hitta nycklarna in till de dementas egna minnen, och få dem att berätta. Alla har en historia att berätta – den om våra liv – och det är viktigt att vi blir hörda. Därtill är det viktigt att personal inte "bara ser det som underhållning för stunden" utan aktivt är med för att kunna "fånga upp berättelserna" som kommer upp, för att fortsätta samtala kring detta. Sagomuseet vill gärna vara med och bidra till att mer kultur i vården kommer till stånd.

Sagomuseet är intresserade av att vidareutveckla Kultur i vården på bl.a. följande sätt:

- Möten med minnen" tekniken på Sagomuseet
- Besöka särskilda boende dels med "gruppföreställningar" men också med enskilda besök hos enskilda omsorgstagare. I slutet av livet har vi alla ett oerhört stort behov av att få ihop vår livsberättelse. Det finns berättare som arbetar med detta, främst inom den palliativa vården.
- Göra så kallade "berättarronder" på barnavdelningen på sjukhuset, tänk sjukhusclowner men istället med berättare.

På Sagomuseet har man märkt av svårigheten att komma in i verksamheterna på grund av okunskap om Kultur i vården och dess effekter. Därför betonar de vikten av att skapa ett nätverk av Kulturambassadörer. Ambassadörerna kan genom fortbildning få kännedom om vad kultur kan skapa och generera i form av välmående och trivsel – något alla tjänar på.

Bilden av Kultur i vården i Region Kronoberg

Intervjuer med nyckelpersoner

Här följer en sammanställning av de intervjuer som genomförts med nyckelpersoner i Region Kronoberg. Uppdragsgivarna på Kulturstaben har hjälpt till att identifiera intervjupersonerna. Intervjuerna har genomförts utifrån en intervjumall med relativt öppna frågeställningar, oftast på personernas arbetsplats. Intervjupersoner och intervjumall finns i bilaga 2 och 3.

Grupper

Barn, patienter i psykiatri och äldre är några av de grupper som pekas ut som prioriterade. Men även möjligheten att använda kultur i den somatiska sjukvården som t.ex. vid operationer. De flesta vårdas hemma, nedsatt syn och hörsel, hur når vi dem? Hur sätter vi in kulturen där det ger mest? Barn, kroniskt sjuka, funktionshindrade som inte kan ta sig ut.

Möjligheter

"Möjlighet att koppla Kultur i vården till den digitala utvecklingen som skissas i Hälso- och sjukvårdsnämndens strategi Närmare Kronobergaren med personcentrerad vård och digitala hjälpmedel."

"Bredband till alla ger nya möjligheter till t.ex. live-sändning från nationella scener."

"Många äter dåligt och fel, kan vi nå dem via kultur och mat."

"Lugnande inverkan på patienter och anhöriga (även personal) som kan minska stress och oro vilket kan leda till kortare vårdtider och minskat lidande. Upplevelsen är viktig."

"Chans till förbättrad arbetsmiljö för personalen."

"Väntrummen på vårdcentralerna kan utvecklas med kultur som ger ro i dessa miljöer."

"Hälsobiblioteket har inriktning på forskning men ska också ha skönlitteratur kvar!"

"Inom rättspsykiatri kan vi jobba med t.ex. att öka läsförståelsen."

"Specialprojekt i anslutning till Psykiatrihistoriska museet."

"Kulturinstitutionerna kan medverka med sin kompetens."

"Koppla insatserna till projektet Hälsa, humaniora och medicin som LNU driver i samarbete med Region Kronoberg."

"Skapa ett sant samarbete mellan forskningsintresserade och utövare. Ha lagom stora förväntningar på insatsen. Hitta en grupp som är "lagom" sjuk och ha moderat förväntning på effekten."

"Önskar att det inte bara blir en angelägenhet för patienten och en t.ex. musik-ensemble, även **personalen** bör ha en roll."

"Handlar om *delaktighet* också. Att utöva kultur, skapa kultur. Både personal och patienter kan delta och inte bara se något presenteras."

"Många möjligheter. Vi har ett uppdrag att arbeta hälsofrämjande och där har Kultur i vården en given plats, för att främja det friska hos individen."

"Många möjligheter finns, tydligast är arbetet med konst i miljöerna. Det kan handla om miljöerna i väntrum, här är viktigt med kvalitet som genomsyrar helheten. Kulturpolitikerna kan ha ett särskilt ansvar i dessa frågor."

Hinder

"Att i en stressig vardag kunna prioritera att det är viktigt med kultur och olika kulturuttryck i verksamheten."

"Delaktighet för de som ska "bjuda in" patienter och anhöriga att ta del av."

"Identifiera begreppet kultur, så människor är med och inte emot. Undvika "prettokultur"

"En del former av kultur är inte alla människor intresserade av. Det kan uppstå en konflikt mellan hög kvalitet och effektiv kultur."

"Risk att det kan bli för abstrakt. Arbetet måste integreras väl i den vanliga verksamheten och det måste gå att se värdet i det kliniska arbetet. Kultur kan uppfattas kontroversiellt. För att få bra drag i det bör arbetet kunna motiveras och vara konkret."

"Vården är väldigt pressad och för att frågan ska få den uppmärksamhet den förtjänar behövs enkla modeller som provats på andra platser i Sverige med bäring på det verksamhetsnära arbetet. Modellen måste vara användbar när den kommer till verksamheten! Får inte bli tungrodd!"

"Får inte vara en börda på verksamheten, det ska vara givande!"

Organisation

"Koppla till Folkhälsa! Inte hälso- och sjukvården, hälsa handlar om ett bredare perspektiv utifrån behov. Vad ska man jobba med t.ex. i Lessebo för att få effekt? Riktade åtgärder."

"Utveckla området i delaktighet med dem som är närmast ett genomförande, dvs. medarbetare i organisationen som möter patienter och anhöriga. Framtidsverkstad med undersköterskor, sjuksköterskor, läkare, m.fl. för att få deras input och delaktighet."

"Handikapporganisationerna och patientföreningarna kan fungera som en referensgrupp för arbetet med kultur i vården."

"Arbetet med Kultur i vården ska bygga på samhandling på hög nivå mellan Kulturnämnden och Hälso- och sjukvårdsnämnden. Ett första steg kan vara en workshop för presidierna på temat Kultur i vården."

"Frågan kan tas upp i Kulturforum i regionen. Ett nytt forum kan skapas: Hälso- och kulturforum för samhandling."

"Arbetet ska kopplas till samarbetet i Regionsamverkan Sydsverige."

"Kulturnämnden ska även framgent ha ansvaret för Kultur i vården."

"Folkhälsoenheten bör vara inblandad och det vetenskapliga ska löpa som en tråd genom hela arbetet!"

"Projektet Äldrehälsa Kronoberg ger hjälp till äldre där de befinner sig. Aktiviteter skulle kunna kopplas till i detta projekt."

"Förankras med de ledande politikerna inom hälso- och sjukvården, så att de är med på banan, får inte råda oklarheter kring vad vi gör. Kulturnämnden ska vara ansvariga."

"Viktigt att inte "breddinföra" direkt utan att bygga på klinikers och enheters vilja och driv att starta. Som första aktivitet tror jag man ska efterfråga vilka behov och idéer som redan finns hos dels patienter/medborgare, dels medarbetare. När Kultur i vården införs ska inte chefer stå ensamt ansvariga för alla delar utan då behövs konkret stöd."

Medskick

"Utgångspunkten är att vi tycker att det är viktigt och därför gör vi det. Lyfta fram goda exempel. Självklara saker behöver inte beforeskas."

"Koppla till andra insatser som t.ex. satsningar inom digitalisering och konst."

"Delaktighet och ett inbjudande förhållningssätt, peka på möjligheter. Visa på vinster för patienter, anhöriga OCH medarbetare."

"Vi behöver ett beslut om inriktning och målgrupper. Börja och utvärdera sen. Projektansvariga måste möta sjuka personer på ett annat sätt än friska. Det får aldrig bli påträngande. Tror inte på kultur på recept idag eftersom evidens saknas."

"Ordna en presidieöverläggning mellan Kultur och Hälso- och sjukvårdsnämnden och Regionala utvecklingsnämnden."

"Får inte vara för krångligt, man måste vara varsam."

"Börja i liten skala med några pilotprojekt och skala upp sen!"

"Utveckla kompetenscentrum för Kultur i vården i Regionsamverkan Sydsverige."

"Bygg på medarbetares entusiasm och vilja att starta."

Dialogmöte med patient- och handikappföreningarna

Nilsson & Månsson fick möjlighet att medverka på ett dialogmöte för patient- och handikappföreningar den 28 november. Syftet var att få input från olika målgrupper kring utmaningar och förväntningar på en satsning på Kultur i vården. Frågorna diskuterades i små så kallade buppor, alltså grupper om två och två.

Associationer till kultur i vården

Biblioteksvagnar, clown, konst och måleri, kultur på recept, konst- och musikterapi, teater, musik

Vilka hinder kan finnas för kultur i vården?

"Pengar och personal"

"Dålig uppföljning av insatser som t.ex. dålig hängning av konst"

"Karga och kalla miljöer idag i vården"

"Tillgänglighetsfrågorna är en förutsättning, kan vara ett hinder, det viktigaste för hörselskadade är slingor, finns behov av syntolkning av t.ex. teater, taktill konst och talböcker."

"Pengar och den medicinska statusen på en patient kan vara ett hinder, t.ex. om personen kan delta i aktiviteter."

"Ett hinder kan vara oklarheter i definition av kultur i vården. Viktigt också att bestämma målgrupp."

”Kravet på evidensbaserade resultat från hälso- och sjukvården kan vara ett hinder.”

Vilka möjligheter finns för att utveckla kultur i vården?

”För synskadade är utvecklingen av talböcker viktig, även musikterapi, intressant också att få prova praktisk kulturövning som vävning eller flätning.”

”Biblioteken är en viktig arena för utveckling av kultur i vården. Finare miljöer i väntrum med varma färger, musik och annat som lyfter patienten.”

”Det finns mycket ideella krafter som kan engageras i kultur i vården, t.ex. sångkör.”

”Aktiviteter som tilltalar sinnen såsom klassisk musik, konst. Aktiviteterna ska vara anpassade efter målgruppen.”

”Samtal är efterfrågat med t.ex. präst eller medmänniska.”

”Aktiviteter med idrottsstjärnor för barn och unga. Åka raggabil eller MC med gold wing-gänget. Uteaktiviteter med äldre.”

”Upplevelserum med dofter är efterfrågat. Sinnessrum, Ljusrum. Satsningar kring digital teknik som VR. Samarbete med de ideella aktörerna såsom studieförbund.”

”Taktil stimulering.”

Reflektion

Efter att vi intervjuat en rad nyckelpersoner inom Region Kronoberg kan vi konstatera att det finns ett stort intresse för att arbeta med Kultur i vården. Tveklöst har vi fått flest svar beträffande möjligheter att utveckla Kultur i vården i Region Kronoberg. Här finns en gedigen idébank att arbeta utifrån. När det gäller definitionen av Kultur i vår-

den ser vi att den skiljer sig något mellan Hälso- och sjukvården och andra delar av Region Kronoberg. Från kulturnämndens sida betonar man naturligen de kulturpolitiska målen ”Att fler ska få uppleva kultur i sin vardag” medan FoU betonar det naturvetenskapliga/medicinska perspektivet och betonar vikten av evidensbaserade projekt nära kopplade till forskning. Patient- handikappföreningarna ser stora möjligheter att utveckla Kultur i vården och lägger stor vikt på hållbarhetsfrågorna men tar bland annat också upp behovet av musik och konst i vårdmiljöerna.

Stor enighet finns gällande prioriterade grupper för Kultur i vården. Äldre, psykiskt sjuka och ev. barn pekar de flesta på.

Bland möjligheterna finns bl.a. nyttja den digitala utvecklingen, tillgänglighet som förutsättning, samarbete med kulturaktörer och vikten av ett deltagande-perspektiv. Det räcker inte att bara lyssna på en konsert utan patienten ska kunna uttrycka sig och delta.

Bland hinder har många återkommit till den pressade situationen i vården idag och till att projekten bör vara verksamhetsnära och enkla. Bristen på förankring hos personalen och bristen på evidens utifrån ett medicinskt perspektiv är andra hinder. Många betonar vikten av att involvera personalen på ett tidigt stadium och på så sätt skapa bättre förankring och också bättre arbetsmiljö. Resursbrist och dålig tillgänglighet är andra hinder som pekats ut.

När det kommer till organisation finns det olika åsikter. Kulturnämnden är tydliga med att de vill behålla ansvaret medan det finns andra förslag om att t.ex. Folkhälsa och social utveckling ska ha ansvaret för frågan. Många betonar vikten av att skapa fungerande samarbetsformer mellan Kulturnämnden och Hälso- och sjukvårdsnämnden kring frågan. Kopplingen till forskning är en annan aspekt av frågan kring organisation.

Analys

I detta stycke för vi ett analyserande resonemang utifrån om- och invärldsbevakningen. Inledningsvis använder analysverktyget Förändringskartan.

Förändringskartan

Vad är utmaningen? Vad saknas i systemet idag för att lösa problemet?

Utmaningen är bristen på samverkan mellan hälso- och sjukvård och kultur inom Region Kronoberg. Långt mellan dessa verkligheter. Idag finns inga formaliserade mötesstrukturer så kunskapen om respektive område är låg.

En gemensam definition av Kultur och hälsa och Kultur i vården saknas.

Kunskapen om området Kultur och hälsa och dess effekter är låg och ojämn i Region Kronoberg

Vilka resurser har ni att tillgå? Finansiella och personella, organisatoriska (intressentanalys).

Budget på 1 miljon per år avsatt i fullmäktigebudgeten till Kultur i vården.

Resurser i form av personal och kompetens inom Region Kronoberg, inom kultur och hälso- och sjukvård.

Region Kronobergs satsning på konst i offentliga miljöer, intressant projekt i samband med nyprojekteringen av Nya vuxenpsykiatri. Regionala kulturaktörer med kompetens kring Kultur i vården: Regionteatern Blekinge Kronoberg, Kulturparken Småland, Musik i Syd och Biblioteksutveckling Blekinge Kronoberg.

Stort intresse för Kultur i vården hos nyckelaktörer

Intressentanalys

- Kulturstaben med dess tjänstemän
- Konstkonsult
- Regionala kulturaktörer: Regionteatern Blekinge Kronoberg, Kulturparken Småland, Musik i Syd, Biblioteksutveckling Blekinge Kronoberg
- Fria kulturutövare

Hälso- och sjukvården:

- Vuxenpsykiatri
- Rättspsykiatri
- Barn- och ungdomskliniken
- Primärvårds- och rehabcentrum
- FoU Kronoberg
- Folkhälsa och social utveckling
- Kost och restaurang
- Patient- och handikappföreningarna
- Samarbetspartners i Regionsamverkan Sydsverige
- Linnéuniversitetet och andra akademiska institutioner
- Forskningsaktörer inom området Kultur och hälsa
- Kommuner
- Äldreomsorgen

Aktiviteter och insatser som kan möta utmaningen?

- Kunskapsuppbyggnad
- Strukturer för samverkan mellan hälso- och sjukvård, kulturstab och kulturaktörer
- Utveckla en strategi/plan för att få en gemensam bild av området och insatser
- Pilotprojekt
- Samverkan i Regionsamverkan Sydsverige
- Kompetenscentrum för Kultur och hälsa i Sydsverige

Målgrupp

- Patient- och handikapporganisationerna
- Gruppen äldre som ökar enligt demografiprognoserna
- Patienter inom psykiatri/rättspsykiatri
- Patienter inom barnsjukvård
- Personal inom hälso- och sjukvård

Effekt på kort sikt

- Samsyn mellan olika aktörer i regionen på området Kultur och hälsa
- Antagen plan för Kultur i vården i Region Kronoberg
- Intressanta pilotprojekt startar
- Tydlig koppling till FoU och Linnéuniversitetet

Effekt på medellång sikt

- Genomföra planen för Kultur i vården
- Hög kunskapsnivå kring Kultur i vården
- Väl fungerande samarbete och nätverk mellan aktuella aktörer
- Kontinuerliga Kultur i vården-aktiviteter för de utpekade grupperna
- Vårdmiljöer, både fysiska och innehållsmässiga, utformade utifrån med inriktning mot kulturellt perspektiv
- Systematisk forskning och uppföljning kopplad till insatserna

Effekt på lång sikt – 2025 och framåt

Att uppnå ett långsiktigt, strategiskt arbete med kultur, som är integrerat i den ordinarie vårdverksamheten där fler kronobergare får möta kultur i sin vardag.

Slutsatser in- och omvärldsanalys

Som framgår ovan har en grundläggande omvärldsanalys genomförts. Invärldsanalysen har i första hand bestått av intervjuer med nyckelpersoner från Region Kronoberg.

Definition

Som framgått ovan finns åtskilliga goda exempel på arbete inom det bredare begreppet Kultur och hälsa och även inom Kultur i vården i Sverige, Norden och Storbritannien. Området är brett och definitionerna många. Det har bedrivits forskning inom området från olika forskningsdiscipliner utifrån såväl humanistiskt som naturvetenskapligt/medicinskt perspektiv. Forskningsresultaten pekar på att Kultur i vården ger effekter men resultaten är inte entydiga och vi föreslår att satsningen i Region Kronoberg utgår från ett salutogent förhållningssätt. Det salutogena perspektivet fokuserar på vilka faktorer som orsakar och vidmakthåller hälsa mer än vad som orsakar sjukdom. Utgångspunkten är den definition av Kultur i vården som svenska Kultur i vården nätverket använder: "Kultur i vården är ett begrepp inom det vidare området Kultur och hälsa och vars verksamhet främst har målgrupperna vårdtagare, anhöriga och personal inom vård, omsorg samt hälso- och sjukvård.

Kultur i vården bygger på en bred definition av kultur som inkluderar såväl trädgård, mat och bemötande som de traditionella kulturyttringarna, tex konst, dans, teater, musik, litteratur. Kort sagt: allt som berör människans sinnen."

Det är en viktig utgångspunkt att enas om en definition som grund för planering av kommande insatser. Intervjuerna med företrädare för Region Kronoberg visar att en sådan gemensam definition av begreppet idag saknas i organisationen. Varje intervjuperson har tolkat begreppet utifrån sina referensramar och det utgör ett problem i det kommande arbetet.

Prioriteringar

De olika aktörerna har pekat ut vilka grupper som prioriteras inom Kultur i vården. Stockholms läns landsting prioriterar patientgrupper med längre vistelsetider inom hälso- och sjukvården. Särskild fokus ska riktas till palliativ vård, psykiatrisk vård, geriatrisk vård och barnsjukvård. Region Skåne prioriterar barn- och ungdomssjukvård, psykiatri och äldreomsorg. I intervjuerna med företrädare för Region Kronoberg föreslås också en prioritering gällande insatserna. Psykiatrisk vård, barnsjukvård och geriatrisk vård har pekats ut av flera intervjupersoner. Interesse finns också för att koppla på den digitala utveckling som tecknas i utvecklingsstrategin Närmare Kronobergaren och därigenom nå en större grupp äldre runt om i regionen.

Kunskapsuppbyggnad

Som vi sett i omvärldsanalysen finns ett antal initiativ för spridning av forskning kring Kultur och hälsa. I intervjuer och litteraturstudier av framgångsrika satsningar inom området spelar kunskapsuppbyggnad en avgörande roll. I Region Skånes Strategi för Kultur och hälsa är kunskap ett av fyra prioriterade satsningsområden. Det handlar om att bevaka Kultur och hälsa-området i omvärlden, sprida information, kunskap och erfarenheter genom att utveckla nätverk, arrangera fortbildningar och skapa tvärsektoriella arenor, initiera forskning och utvärdera och analysera projekt och verksamheter.

Som vi sett ovan har satsningarna på Kultur i vården i Region Kronoberg varit av mera tillfällig karaktär med t.ex. tidsbegränsade

projektbidrag. Kunskapsuppbyggnad är avgörande för att få till stånd en långsiktigt, robust och förankrad satsning på området. I analysen utifrån Problemkartan konstaterar vi att brist på förankring i Hälso- och sjukvården är ett av de största hoten mot en framgångsrik satsning på Kultur i vården, vilket även andra regioner bekräftar. Ett första steg är att arbeta strategiskt med kunskapsuppbyggnad inom Region Kronoberg utifrån den forskning som pågår. Ett seminarium på temat nya forskningsrön kring Kultur och hälsa kan vara en utgångspunkt. Arbetet med kunskapsspridning ska pågå kontinuerligt för att öka kunskapsnivån om området och förankra synsätt och metoder i hela organisationen. Detta arbete kan med fördel göras i samarbete med Regionsamverkan Sydsverige. Ett långsiktigt mål kan vara att bygga upp ett gemensamt kompetenscentrum för Kultur och hälsa i södra Sverige.

Kulturaktörernas roll

Det är avgörande att kulturaktörerna i länet är med i uppbyggnaden av en struktur för Kultur i vården. Det finns mycket erfarenhet från olika projekt inom området och det finns ett stort intresse för att delta i aktiviteter inom ramen för Kultur i vården. Flera kulturföreträdare framhåller också behovet av en stabilare organisation där de slipper tillfälliga ansökningar och byråkrati utan får mera långsiktiga uppdrag som ger bättre effekter. Flera intressanta projekt har de facto lagts ner av resursbrist trots goda resultat som t.ex. Kultur på hjul och Möten med minnen. I det här sammanhanget är det viktigt att klargöra vilka åtaganden som ingår i aktörernas ordinarie uppdrag och vilka insatser som kan vara aktuella för projektstöd.

Organisation och strategi

En stor utmaning i arbetet med Kultur i vården är att få en hållbar förankring inom hälso- och sjukvården. Resultaten av insatserna är i hög grad beroende av ett gott samarbete mellan ansvariga tjänstemän inom kulturområdet, ansvariga tjänstemän inom hälso- och sjukvårdsområdet och kulturaktörerna. Politisk förankring är en annan viktig förutsättning för goda resultat. Vi föreslår att en projektgrupp bildas med företrädare från:

- Kulturstaben, Folkhälsa och social utveckling, Regional utveckling
- Vuxenpsykiatri, Primärvårds- och Rehabcentrum och FoU, Hälso- och sjukvårdsavdelningen
- Kulturaktörer: Musik i Syd, Regionteatern, Kulturparken Småland, Biblioteksutveckling Blekinge Kronoberg, Det fria ordets hus, Sagomuseet, konstsamordnare

Projektgruppen leds av en projektledare på Regional utveckling (placerad på Folkhälsa och socialt arbete eller Kulturstaben) som får i uppdrag att ta fram en plan för Kultur i vården för Region Kronoberg. I planen fastslås bland annat prioriterade målgrupper, insatsområden, ansvarsfördelning, finansiering och organisation. Arbetet med planen för Kultur i vården är en process mot ett gemensamt synsätt kring definitioner och insatser.

En forskare från FoU Kronoberg eller Linnéuniversitet knyts till projektgruppen.

Ett system med kulturombud inom hälso- och sjukvården sätts upp med inspiration från Region Uppsala. Vikten av att insatserna förankras i verksamheterna har betonats i omvärldsanalysen. Som en del i arbetet anordnas seminarier och workshops för att

påbörja kunskapshöjning inom Region Kronoberg på området Kultur och hälsa. Kulturombuden är här en viktig målgrupp för att sprida kunskap och få förankring. De kunskapshöjande insatserna kan gärna genomföras i samarbete med andra aktörer i Regionsamverkan Sydsverige.

Pilotprojekt

Vid sidan av arbetet med planen genomförs några pilotprojekt för att praktiskt pröva samverkansformerna. Här gäller det att bygga vidare på de strukturer och den kunskap som byggts upp i tidigare satsningar av kulturaktörerna. Det är också viktigt att anknyta till de aktuella satsningarna inom Bild och form och Det fria ordet som Kulturplanen pekar ut. Möjliga pilotprojekt kan vara:

Möten med minnen, del två, projektägare: Kulturparken Småland

Musik, kultur och hälsa, projektägare: Musik i Syd
Pilotprojekt för Konst i Vården, Pedagogiskt arbete i samband med utställning och inventeringen av befintlig konst på Vuxenpsykiatri, projektägare: Konsthandläggaren och konstkonsulten i anslutning till nya Vuxenpsykiatri. Digital tillgänglighet och musik, projektägare: Musik i Syd och Kulturarenan

Syntolkning av teater – något projekt med fokus på tillgänglighet

Det muntliga berättandet, samtida berättande: Sagomuseet, Det fria ordets hus

Dokumentärt scenkonstverk med workshops och eftersamtal, projektägare: Regionteatern Blekinge Kronoberg

Kommunerna i ett senare skede

Omvärldsanalysen visar att många regioner arbetar i nära samarbete med kommuner, inte minst i arbetet med äldre och kultur och hälsa. Uppdraget i den här förstudien var att i första hand titta på hur Kultur i vården kan organiseras och utvecklas inom Region Kronoberg men nästa steg bör vara ett närmare samarbete med kommunerna. Frågan kan t.ex. lyftas i Kommunalt forum för att förankras. En idé som kommit fram är att på sikt skapa ett subventionssystem för scenkonst för äldre efter samma modell som idag tillämpas i länet för barn och unga. Den ökande gruppen äldre är en viktig målgrupp för insatser inom ramen för Kultur i vården.

Rekommendationer

Uppgiften i förstudiens uppdrag är att ta fram tre konkreta förslag för hur Kronoberg kan arbeta med konceptet Kultur i vården. Vi har i förstudien valt att beskriva tre olika förslag utifrån perspektivet small, medium och large. Vilket alternativ vi än väljer bör det på sikt även inrättas ett projektstöd till kulturaktörer för att ansöka om projekt i linje med den antagna planen. När kommunerna också är med i samarbetet bör även en arrangörstödsmodell för äldre övervägas. Där kan lätt modellen från subventioner för scenkonst för barn och unga kopieras. Förslagen kan ses i ett tidsperspektiv med början i Small.

1. Small – plan och kunskapsuppbyggnad

Förankring och samsyn kring nästa steg behövs både när det gäller den politiska ledningen men också ledningen på tjänstemannanivå. Det bör finnas ett ansvar hos ansvariga förvaltningsdirektörer för att rigga en projektgrupp och avgöra vilka som bör vara med i den.

Vi föreslår att en projektgrupp bildas med företrädare från:

- Kulturstaben, Folkhälsa och social utveckling, Regional utveckling
- Vuxenpsykiatri, Primärvårds- och Rehabcentrum och FoU, Hälso- och sjukvårdsavdelningen
- Kulturaktörer: Musik i Syd, Regionteatern, Kulturparken Småland, Biblioteksutveckling Sydost, konstsamordnare

Projektgruppen leds av en projektledare på Regional utveckling (placerad på Folkhälsa och social utveckling eller Kulturstaben) som får i uppdrag leda processen för en plan för Kultur i vården för Region Kronoberg. I planen fastslås bland annat prioriterade målgrupper, insatsområden, ansvarsfördelning, finansiering och organisation. Arbetet med planen för Kultur i vården är en process mot ett gemensamt synsätt kring definitioner och insatser.

Patient- och handikapporganisationerna fungerar som en referensgrupp till projektgruppen.

2. Medium – plan, kunskapsuppbyggnad, kulturombud och pilotprojekt

En plan för Kultur i vården arbetas fram och aktiviteter för kunskapsuppbyggnad pågår parallellt. Planen för Kultur i vården antas sedan av Kulturnämnden och Hälso- och sjukvårdsnämnden. Ett första steg är att anordna en gemensam workshop för Kulturnämnden och Hälso- och sjukvårdsnämnden om Kultur i vården.

Vi föreslår att en projektgrupp bildas med företrädare från:

- Kulturstaben, Folkhälsa och social utveckling, Regional utveckling
- Vuxenpsykiatri, Primärvårds- och Rehabcentrum och FoU, Hälso- och sjukvårdsavdelningen
- Kulturaktörer: Musik i Syd, Regionteatern, Kulturparken Småland, Biblioteksutveckling Sydost, konstsamordnare

Projektgruppen leds av en projektledare på Regional utveckling (placerad på Folkhälsa och social utveckling eller Kulturstaben) som får i uppdrag leda processen för en plan för Kultur i vården för Region Kronoberg. I planen fastslås bland annat prioriterade målgrupper, insatsområden, ansvarsfördelning, finansiering och organisation. Arbetet med planen för Kultur i vården är en process mot ett gemensamt synsätt kring definitioner och insatser.

Patient- och handikapporganisationerna fungerar som en referensgrupp till projektgruppen.

En forskare från FoU eller Linnéuniversitetet knyts till verksamheten.

Till projektgruppen knyts också några pilotprojekt som följs noga och utvärderas. Omfattning och utformning av utvärderingen fastställs i ett senare skede.

Här följer några exempel på pilotprojekt. Utgångspunkten är att projektgruppen arbetar fram pilotprojekten:

Möten med minnen, del två, projektägare: Kulturparken Småland

Musik, kultur och hälsa, projektägare: Musik i Syd

Pilotprojekt för Konst i Vården, Pedagogiskt arbete i samband med utställning och inventeringen av befintlig konst på Vuxenpsykiatri, projektägare: Konstkonsulenten i anslutning till nya Vuxenpsykiatri

Digital tillgänglighet och musik, projektägare Musik i Syd och Kulturarv

Syntolkning av teater – något projekt med fokus på tillgänglighet?

Det muntliga berättandet, samtida berättande, projektägare: Sagomuseet, Det fria ordets hus

Dokumentärt scenkonstverk med workshops och eftersamtal, projektägare: Regionteatern Blekinge Kronoberg

En modell för kulturombud inom hälso- och sjukvården genomförs.

Insatser görs fr.a. från politiskt håll för att etablera ett Kompetenscentrum för Kultur och hälsa inom ramen för Regionsamverkan Sydsverige.

4. Large – plan, kunskapsuppbyggnad, pilotprojekt och samverkan med kommunerna

Som förslag 2 men till projektgruppen knyts också Kommunalt forum och insatserna sprids till att omfatta även kommunerna, gärna med en början i gemensamma pilotprojekt. Metoden utgår från regionens begrepp samhandling. Organisationen inspireras av Region Skånes

arbete som är väl förankrat i kommunerna och där flera pilotprojekt sker i samverkan mellan regionen och aktuella kommuner.

En programverksamhet skapas där lokaler inom hälsa och sjukvård används som öppna arenor för kulturarrangemang. Programläggningen sker i samråd mellan projektledare, kulturarrangörer och kulturombud. Region Uppsala står som förebild i arbetet med programverksamheten. Här kan en samordning ev. göras med insatserna kring kultur på okonventionella platser.

Finansiering Kultur i vården

	1. Small	2. Medium	3. Large
Kostnader			
Projektledare	510 000	510 000	570 000
Omk plan	40 000	40 000	40 000
Omk kulturomb	20 000	20 000	20 000
Pilotprojekt		680 000	920 000
Utbildningsinsatser	50 000	50 000	50 000
Samarbete kommuner			500 000
Summa	620 000	1300000	210 0000
Intäkter			
Budgetanslag Kultur i vården	1 000 000	1 000 000	1 000 000
Kulturrådet		?	300 000
Hälso- och sjukvårdsavd		300 000	300 000
Kommunal medfinansiering			500 000
Summa	1 000 000	1 300 000	2 100 000

Utgångspunkten är att en projektledare anställs på 75% för att arbeta med den fortsatta utvecklingen av Kultur i vården. I alternativet large har projektledartjänsten utökats till heltid eftersom det alternativet kräver större insatser. Vissa omkostnader finns för arbetet med planen och med att organisera kulturombud. Här kan också uppkomma kostnader för arbetstid för kulturombuden. I Region Uppsala arbetar kulturombuden på betald arbetstid. Utbildningsinsatserna är viktiga och 50 000 utgör en miniminivå för att kunna åstadkomma något inom området. Summan för pilotprojekten kan regleras med intäkter från andra finansiärer såsom t.ex. Kulturrådet. Det kan också vara aktuellt att söka medel från Kampradstiftelsen till de enskilda pilotprojekten. En viss medfinansiering från Hälso- och sjukvården är viktig för förankringens skull. Vidare utgår vi från att kommunerna medfinansierar sina egna pilotprojekt när detta blir aktuellt.

Foto: Tyrolen, fotograf: Kristina Gustafsson

Bilagor

Källor

Litteratur

All-Party Parliamentary Group on Arts, Health and Wellbeing Inquiry Report Creative Health: The Arts for Health and Wellbeing, July 2017

Kulturförvaltningen Stockholms län, Ida Nyström Niklas Källberg: Kompetenscentrum För kultur och hälsa Förstudie kring behov, förutsättningar och möjligheter, mars 2016

Sigurdson, Ola (red): Kultur och hälsa. Ett vidgat perspektiv (2014), Göteborgs Universitet

Springett, Jane: Kultur att införliva den holistiska och mänskliga aspekten, kapitel i Andersson & Ejlertsson (red) Folkhälsa som tvärvetenskap- möten mellan ämnen (2009) Studentlitteratur

Statens Folkhälsoinstitut: Kultur för hälsa- en exempelsamling från forskning och praktik (2005)

Nordiska ministerrådet: Vändpunkt – Förslag om kultur och hälsa, rapport till Nordiska ministerrådet från Region Skåne, 2015

NÄRMARE KRONOBERGAREN 2017 – 2027 UTVECKLINGSSTRATEGI INOM HÄLSO- OCH SJUKVÅRD, Region Kronoberg

REGIONAL KULTURPLAN FÖR KRONOBERGS LÄN 2018–2020

Uppdrag till Statens kulturråd att genomföra en nationell översyn av området kultur och hälsa

Länkar

Region Jönköping <http://plus.rjl.se/kulturivarden>

Region Östergötland <http://vardgivarwebb.regionostergotland.se/Startsida/Verksamheter/Halso--och-vardutvecklingscentrum/Verksamhetsutveckling-Vard-och-Halsa/Halsoframjande/Kultur-och-halsa/Ma-bra-med-kultur/>

Region Skåne: Strategi och handlingsplan <https://utveckling.skane.se/utvecklingsomraden/kulturutveckling/kultur-och-halsa/>

Strategiska gruppen <https://vardgivarwebb.skane.se/kompetens-utveckling/sakkunniggrupper/strategisk-grupp-for-kultur-och-halsa/#75385>

Projekt som fått kultur i vården-bidrag <https://utveckling.skane.se/utvecklingsomraden/kulturutveckling/kulturbidrag/beviljade-bidrag/#84688>

Kultur på recept <https://www.skane.se/Halsa-och-varld/Halsa/Kultur-pa-recept/>

Region Västerbotten: Alva kultur <https://regionvasterbotten.se/kultur/sjukhusbiblioteken/alva-kultur/>

Projektet Med famnen full av äventyr <https://regionvasterbotten.se/kultur/sjukhusbiblioteken/alva-kultur/med-famnen-full-av-aventyr/>

Rapport från Dalarna:

<http://dalarna.skadebanan.se/kulturochhalsa/Uppf%C3%B6ljning%20av%20f%C3%B6rstudie%20om%20Krehab.pdf>

<http://swedishbrainpower.se/>

<http://www.artshealthandwellbeing.org.uk/what-is-arts-in-health>

<https://www.theguardian.com/culture/2017/jul/19/arts-can-help-recovery-from-illness-and-keep-people-well-report-says>

<http://www.kulturellahjarnan.se/>

<http://www.kulturarenan.se>

Uppgiftslämnare/intervjupersoner

Region Kronoberg

Joar Björk, samordnare HHM (hälsa, humaniora och medicin)
Anna Bärtås, Verksamhetschef Barn- och ungdomskliniken
Sandor Eriksson, Verksamhetschef Psykiatri
Christel Gustafsson, regional utvecklingsdirektör
Ragnar Lindberg, kulturnämndens ordförande
Catarina Lindahl Petäjä, samordnare vård- och omsorgscollege
Louise Lyster, Avdelningschef - primärvårdens hälsoenhet Växjö
Annika Magnerot, verksamhetschef folkhälsa och social utveckling
Martin Myrskog, Regiondirektör Region Kronoberg
Per-Henrik Nilsson, hälso- och sjukvårdsdirektör
Charlotta Svanberg, hälso- och sjukvårdsnämndens ordförande
Pernilla Sjöberg, 2:e vice ordförande i kulturnämnden
Åsa-Viktoria Wihlborg, konstkonsult

Kulturaktörer

Magnus Gustafsson, Musik i Syd
Magnus Holm, förut Regionteatern Blekinge Kronoberg
Lennart Johansson, Kulturparken Småland
Maria Lundkvist, Biblioteksutveckling Blekinge Kronoberg
Alexandra Stiernspetz Nylén, Det fria ordets hus
Meg Nömgård, Sagomuseet
Therese Willstedt, Regionteatern Blekinge Kronoberg

Andra regioner

Pia-Marit Ekström, kulturstrateg, Region Uppsala
Bibbi Miegel Sandborg, Utvecklare kultur och hälsa, Region Skåne

Nationella aktörer

Ulrika Lind, Kulturaräran, www.kulturaräran.se
Erik Åström, Kulturrådet

Intervjumall Kultur i vården, Region Kronoberg

2017-11-01

Bakgrund

Uppdraget till Region Kronobergs Kulturnämnd att utveckla satsningar inom området Kultur i vården kom från regionfullmäktige i samband med budgetarbetet 2018. Det politiska syftet med satsningen är att fler invånare ska kunna möta kultur i vardagen på platser nära dem. Olika insatser har redan gjorts på området Kultur i vården genom riktade uppdrag till Region Kronobergs bolag. Mot bakgrund av att Landstinget Kronoberg och Regionförbundet södra Småland slog ihop och bildade Region Kronoberg finns nya förutsättningar att jobba med kultur i vården. Nu finns också en långsiktig årlig finansiering avsatt till att utveckla satsningar.

Förstudie

Nilsson & Månsson är ett aktiebolag med fokus på kultur, hållbar utveckling och ledarskap (www.nilsson-mansson.se). Bland kunderna finns Jönköpings kommun, Linnéuniversitetet, Skånes dansteater och Länsstyrelsen Kronoberg. Erica Månsson och Sarah Nilsson äger Nilsson & Månsson AB. Region Kronoberg har ett ramavtal med Nilsson & Månsson och vid en förnyad konkurrensutsättning gällande en förstudie om Kultur i vården fick Nilsson & Månsson uppdraget att genomföra förstudien.

Uppdraget är:

Göra en skriftlig förstudie om Kultur i vården och hur det arbetet kan utvecklas i Kronoberg. Målet är att skapa möjligheter för fler att ta del av kultur i vården.

Upplägg

Under förstudien kommer en omvärldsanalys göras kring Kultur i vården i Sverige och Norden. Vidare kommer ett antal nyckelpersoner i Region Kronoberg att intervjuas. Syftet med intervjuerna är att få en bild av hur Kultur i vården kan organiseras på bästa sätt utifrån förutsättningarna i Region Kronoberg. Intervjuerna har karaktären av samtal och frågeställningarna är öppna.

Frågor

- 1 Vilken roll har du i Region Kronoberg?
- 2 Vilka tidigare erfarenheter har du av Kultur i vården, t.ex. från andra regioner?
- 3 Känner du till begreppet Kultur i vården?
- 4 Vilka möjligheter kan du se med att arbeta med Kultur i vården i Region Kronoberg?
- 5 Vilka hinder kan du se för att arbeta med Kultur i vården i Region Kronoberg?
- 6 Hur tror du att en satsning på Kultur i vården på bästa sätt skulle organiseras i Region Kronoberg?
- 7 Vilka beslut anser du vara nödvändiga för att skapa ett meningsfullt arbete med Kultur i vården? I vilka forum?
- 8 Vilka medskick har du i det fortsatta arbetet med Kultur i vården?

Tack för din medverkan!

Med vänliga hälsningar

Erica Månsson, Nilsson & Månsson AB

Foto: Växjö kommun, fotograf: Mats Samuelsson

§3 **Kulturens läkande kraft i Kronoberg (18RGK256)**

Beslut

Kulturnämnden beslutar

att uppdra åt regional utvecklingsdirektör att gå vidare med genomförandet av kultur i vården.

Sammanfattning

Kulturnämnden har fått i uppdrag av regionfullmäktige att utveckla Region Kronobergs arbete med kultur i vården. Arbetet med det nya uppdraget har inletts med en förstudie som genomförts under hösten 2017 av konsulterna Nilsson&Månsson. I samband med kulturnämnden sammanträde den 22 februari presenterar Erica Månsson förstudien Kulturens läkande kraft i Kronoberg.

Förstudien innehåller några olika delar. Begreppen kultur i vården och kultur och hälsa definieras och problematiseras. Forskningsfältet och arbetet med kultur och hälsa i andra regioner beskrivs, tillsammans med konkreta exempel. Nuläget i arbetet med kultur i vården i Region Kronoberg och de regionala kulturorganisationerna beskrivs. Nulägesbeskrivningen grundar sig i ett flertal intervjuer med nyckelpersoner som genomförts. Avslutningsvis lämnar förstudien rekommendationer på fortsatta steg i arbetet.

Respektive presidium för hälso- och sjukvårdsnämnden och folkhälsoberedningen är inbjudna till presentationen för fortsatt samtal kring förstudien och nästa steg i genomförandet av kultur i vården i Region Kronoberg.

I den efterföljande diskussionen lyfts frågor om samverkan och förankring gällande kommunernas delaktighet, om samverkan på regionnivå med Regionsamverkan Sydsvetige som arena och genomförande av arbetet med kultur i vården i den kommunala sfären och inom regionens egna ansvarområden.

Förslag till beslut

Kulturnämndens presidieberedning föreslår att kulturnämnden beslutar

att uppdra åt regional utvecklingsdirektör att gå vidare med genomförandet av kultur i vården.

Expedieras till

Regional utvecklingsdirektör

Beslutsunderlag

- Förslag till beslut Kulturens läkande kraft i Kronoberg
- Kulturens läkande kraft i Kronoberg

10

Kulturnämnden

Kulturpriser och stipendier 2018

Ordförandes förslag till beslut

Föreslås att kulturnämnden beslutar

Att utnämna NN, NN och NN till mottagare av årets tre arbetsstipendier.

Att utnämna NN och NN till mottagare av årets två ungdomsstipendier.
(Namn presenteras vid kulturnämndens sammanträde)

Att offentliggöra kulturstipendierna i samband med beslut i kulturnämnden.

Att utse föreslagna personer till kulturprisgrupp 2018

Sammanfattning

Region Kronobergs årliga utdelning av kulturpriser och kulturstipendier utgår från den regionala kulturplanen. Syftet med att dela ut kulturpriser och kulturstipendier är att främja den kulturella infrastrukturen och att öka möjligheterna för fler kulturskapare att arbeta i länet.

Region Kronobergs kulturnämnd utser en kulturprisgrupp som tar fram förslag till pristagare för Kulturpris, Kreativ entreprenör och Bubblare. Kulturstaben tillsätter en expertgrupp för stipendier som tar fram förslag till arbets- och ungdomsstipendiater.

Förslag till kulturprisgrupp 2018:

- Kulturnämndens presidium
- Sophie Palm, Uppvidinge kommun
- Philip Carcamo, producent Highlights productions
- Lennart Johansson, Kulturparken

Kulturpristagare uppmärksammas under en prisutdelning vid regionfullmäktiges sista sammanträde för året.

Ragnar Lindberg
Kulturnämndens ordförande

Christel Gustafsson
Regional utvecklingsdirektör

Bilaga: Plan för kulturpriser och kulturstipendier i Kronobergs län, 17RK61

Kulturnämnden

Plan för kulturpriser och kulturstipendier i Kronobergs län

Övergripande mål och syfte

Region Kronobergs regionala kulturplan är det styrdokument som anger riktningen för Region Kronobergs utvecklingsarbete inom kulturområdet.

Region Kronobergs årliga utdelning av kulturpriser och kulturstipendier utgår från den regionala kulturplanen.

Syftet med att dela ut kulturpriser och kulturstipendier är att främja den kulturella infrastrukturen och att öka möjligheterna för fler kulturskapare att arbeta i länet.

När kulturpristagare och stipendiater föreslås ska en jämn fördelning av kön, spridning i länet och kulturområde eftersträvas.

Kulturpriser och stipendier delas ut vid regionfullmäktiges sista sammanträde för året.

Kulturstipendium

Region Kronoberg delar varje år ut arbets- och ungdomsstipendier.

Kulturstipendierna marknadsförs genom digitala informationsutskick och annonsering. Det är möjligt för personer att själv söka stipendier eller att nominera andra. Ansökan till stipendierna görs digitalt och ska innehålla ett personligt brev och arbetsprover.

Arbetsstipendium

- Summan per arbetsstipendium är 60 000 kronor
- Stipendiet ska stödja och uppmuntra betydelsefullt arbete inom skilda konstnärliga områden såsom litteratur, musik, sång, bildkonst, teater, dans, film, fotokonst och digitala medier.
- Sökande till arbetsstipendium ska bo, verka eller ha annan anknytning till länet.
- Stipendiet kan utdelas till person eller grupp.

Ungdomsstipendium

- Summa per ungdomsstipendium är 20 000 kr.
- Stipendiet ska uppmuntra och stimulera ungas intresse inom skilda konstnärliga områden såsom litteratur, musik, sång, bildkonst, teater, dans, film, fotokonst och digitala medier.
- Sökande ska bo eller ha bott i länet.
- Sökande ska vara högst 25 år.
- Stipendiet kan utdelas till person eller grupp.
- Även unga arrangörer kan söka.

Rutiner och urval för kulturstipendier

Kulturstaben tillsätter experter inom respektive kulturområde som bedömer ansökningarna. Experterna medverkar maximalt två år i rad. Vid ett gemensamt möte mellan experterna utser de förslag till stipendiater. Förslag till stipendiater presenteras för kulturnämnden för beslut.

Kulturpriser

Kulturpris

Region Kronobergs kulturpris ska hedra personer som genom sin verksamhet gjort en betydelsefull kulturell insats i Kronobergs län. Priset består av ett konstverk eller konsthantverk som pristagaren själv får välja, till ett värde av 10 000 kr.

Kreativ entreprenör inom kulturområdet

Kreativ entreprenör delas ut till en entreprenör som på ett betydelsefullt sätt bidragit till att skapa ett kreativt klimat och främjat kreativa mötesplatser i Kronobergs län. Det kan till exempel gälla företag, ideella organisationer eller andra aktörer. Priset består av ett konstverk eller konsthantverk som pristagaren själv får välja till ett värde av 10 000 kr.

Bubblare

Bubblare ska gå till en aktör som just inlett en spännande utveckling, gärna med fokus på sektoröverskridande samarbete. Priset är ett vandringspris i form av ett glaskonstverk från Transjö Hytta i Kosta.

Rutiner och urval för kulturpriser

Region Kronobergs kulturnämnd utser en kulturprisgrupp som tar fram förslag till pristagare för Kulturpris, Kreativ entreprenör och Bubblare.

Vid sammansättning av prisgruppen ska hänsyn tas till hur väl de känner till länet och olika delar av kulturlivet. En jämn fördelning av kön och spridning mellan

olika kulturområden ska eftersträvas. Kulturnämndens presidium deltar i prisgruppen.

Prisgruppens förslag presenteras för kulturnämnden som tar beslut.

Årscykel

Kvartal 1

Ansökningsomgång för stipendierna.

Kvartal 2

Expertgrupp för stipendier samlas för att välja ut förslag till stipendiater.
Kulturnämnden beslutar om stipendier och kulturprisgrupp.

Kvartal 3

Kulturprisgrupp samlas för att ta fram förslag till pristagare för Kulturpris, Kreativ entreprenör och Bubblare.
Kulturnämnden beslutar om kulturpriser.

Kvartal 4

Kulturpriser och stipendier delas ut vid årets sista regionfullmäktige.

11

Kulturnämnden

Skrivelse från Ljungbergmuseet

Ordförandes förslag till beslut

Föreslås att kulturnämnden beslutar

att lämna svar på skrivelsen från Ljungbergmuseet i enlighet med förslaget

att hantera skrivelsen från Ljungbergmuseet som ett underlag i kulturnämndens ordinarie budgetprocess inför 2019

Sammanfattning

Region Kronoberg har mottagit en skrivelse från Ljungbergmuseet den 26 mars 2018. Skrivelsen handlar om Ljungbergmuseets ekonomiska situation och lyfter behovet av ett utökat statsbidrag inom ramarna för kultursamverkansmodellen som en lösning.

I förslaget till svar på skrivelsen redogörs bland annat för kulturnämndens uppdrag, den regionala kulturplanen och hur det går till när Region Kronoberg vill utöka statsbidraget inom kultursamverkansmodellen för att genomföra kulturplanen.

Ragnar Lindberg
Kulturnämndens ordförande

Christel Gustafsson
Regional utvecklingsdirektör

Bilaga: Skrivelse från Ljungbergmuseet
Svar på skrivelse från Ljungbergmuseet

Arne Johansson, ordf. styrelsen för Sven och Ann Margret Ljungbergs stiftelse
Pontus Ljungberg, museichef Ljungbergsmuseet

Ljungbergsmuseet
Strandgatan 5
341 30 Ljungby

Svar på skrivelse – Ljungbergsmuseet

Inledning

Region Kronoberg har mottagit en skrivelse från Ljungbergsmuseet den 26 mars 2018. Skrivelsen handlar om Ljungbergsmuseets ekonomiska situation och lyfter behovet av ett utökat statsbidrag inom ramarna för kultursamverkansmodellen som en lösning.

Region Kronobergs uppdrag inom området

Kulturnämndens uppgift är att förvalta och utveckla de gemensamma resurserna på kulturområdet på regional nivå, samt ansvara för de åtaganden som följer med den regionala kulturplanen. Kulturnämnden fördelar varje år statsbidrag till regional kulturverksamhet, i enlighet med den statliga förordningen 2010:2012. Den regionala kulturplanen ligger till grund för kulturnämndens fördelning. Storleken på statsbidraget till respektive landsting/region beslutas av Kulturrådets styrelse.

Kronobergs län är ett av de fåtal län som vid ett flertal tillfällen prioriterats av Kulturrådet och fått ett utökat statsbidrag inom ramarna för kultursamverkansmodellen.¹ Det är ett gott betyg för det regionala utvecklingsarbete som sedan 2012 bedrivs för att genomföra den regionala kulturplanen. Utöver detta har Region Kronobergs kulturnämnd även omfördelat statsbidrag inom befintlig ram för att bättre uppnå kulturplanens målsättningar.

Det strategiska arbetssätt som Region Kronoberg använder för att utöka Kulturrådets fördelning av statsbidrag till kultur i Kronobergs län har hittills visat sig vara framgångsrikt. Hur går det då till när Region Kronoberg vill utöka statsbidraget inom ramarna för kultursamverkansmodellen?

Den regionala kulturplanen

Det första steget är att avsikten att arbeta för en utökad statlig finansiering tydligt ska framgå i den regionala kulturplanen. Kulturrådet vill också se en tydlig och

¹ 2012 för Cirkus i Glasriket, 2017 för det nya grunduppdraget till Regionteatern Blekinge Kronoberg avseende professionell dans och 2018 för regional samordning och utveckling av bild- och formområdet.

uppföljningsbar målbild för de utvecklingsområden som regionerna menar är i behov av en utökad statlig finansiering.²

I Regional kulturplan för Kronobergs län 2018-2020 beskrivs behov av utökad statlig finansiering för två av de fem prioriterade utvecklingsområdena under kulturplaneperioden:

- *En internationell arena för muntligt berättande* ambitionen är att under perioden arbeta för en utökad kommunal, regional och statlig finansiering³
- *En starkare infrastruktur för bild och form* ambitionen är att under perioden arbeta för en utökad statlig finansiering vad gäller regional samordning⁴

Från och med 2018 har Kulturrådet redan utökat statsbidraget till Kronobergs län för regional samordning och utveckling av bild och formområdet, en resurs även för Ljungbergsmuseet.

Utvecklingsprojekt med regionala utvecklingsmedel från Kulturrådet

Det andra steget i Region Kronobergs arbetssätt är att söka utvecklingsmedel från Kulturrådet för att påbörja det strategiska utvecklingsarbetet. Fördelen är att dialogen med Kulturrådet påbörjas tidigt i utvecklingsprocessen och det finns möjlighet att testa olika former. Kulturrådet får också möjlighet att följa processen och se hur arbetet faller ut.

Sedan inträdet i kultursamverkansmodellen har Region Kronoberg, själva och i samverkan med andra regioner, drivit sju strukturförändrande utvecklingsprojekt av den här karaktären.⁵ Beredning av två nya utvecklingsprojekt pågår hos Kulturrådet för tillfället.⁶

För Region Kronoberg som har få personella resurser och en relativt liten andel fria utvecklingsmedel på kulturområdet så har det varit avgörande att bedriva utvecklingsarbete i nära samverkan med andra. Några av utvecklingsprojekten har också resulterat i ett permanent utökat statsbidrag inom ramarna för kultursamverkansmodellen.

Kulturnämndens årliga förhandlingsframställan till Kulturrådet

Det tredje steget är den årliga förhandlingsframställan som Region Kronoberg skickar till Kulturrådet i samband med kulturnämndens beslut om verksamhetsplan och budget för kommande år. Där bryts den regionala kulturplanen ner på årsbasis och Region Kronoberg redogör, utifrån en tydligt formulerad målbild, för planerade insatser och regionala satsningar under

² Kulturrådets riktlinjer för arbete med regionala kulturplaner

³ Regional kulturplan för Kronobergs län 2018-2020, s. 17

⁴ Regional kulturplan för Kronobergs län 2018-2020, s. 24

⁵ Kronoberg utvecklar Kulturarvscentrum Småland, Kronoberg Blekinge utvecklar scenkonsten, Kronoberg utvecklar konstområdet, Kronoberg utvecklar en plattform för det fria ordet, Regionsamverkan Sydsverige utvecklar dansområdet i södra Sverige, Nya Småland och Kronoberg utvecklar muntligt berättande

⁶ Kronoberg Blekinge utvecklar medborgarscenen och Kronoberg utvecklar SPÄNST – Konst, plats, publik

kommande år. Det är i denna förhandlingsframställan som eventuella behov av utökat statsbidrag beskrivs, till exempel om insatser som bedrivits i projektform med stöd från Kulturrådet ska övergå i permanent finansiering.

Dessa tre steg beskriver Region Kronobergs rutiner för uppvaktning av Kulturrådet vad gäller fördelning av statsbidrag till Kronobergs län. Arbetssättet har hittills visat sig vara framgångsrikt för Kronobergs län och kulturnämnden är mån om att fortsätta den strategiska dialogen med Kulturrådet utifrån målsättningarna i den nya regionala kulturplanen.

Region Kronobergs synpunkter

Region Kronoberg har vid flera tillfällen efterfrågat en strategi för Ljungbergsmuseets utveckling. Om Region Kronoberg ska kunna vara framgångsrika i en eventuell dialog med Kulturrådet måste utgångspunkten vara en realistisk, aktuell och uppföljningsbar målbild kring var Ljungbergsmuseet vill vara på kort och lång sikt.

Ljungbergsmuseet är en fristående stiftelse med eget ansvar för att planera och genomföra sin verksamhet. I detta ingår även arbete med strategi, utveckling och målbild för verksamheten samt att kommunicera denna. I samband med VISION 2010 genomförde Ljungbergsmuseet ett omfattande och gediget strategiarbete, vilket bland annat resulterade i ett regionalt konstpedagogiskt uppdrag. Kulturnämnden ser gärna en uppdaterad beskrivning av hur Ljungbergsmuseets vision och målsättningar ser ut idag, åtta år senare. Vilka insatser behöver genomföras för att nå dit? Vad är möjligt inom befintlig budget och hur ser finansieringsplanen ut för de insatser som inte ryms inom ramarna?

Region Kronoberg kan på olika sätt stödja en process på Ljungbergsmuseet kring verksamhetsutveckling, men det grundläggande arbetet måste i första hand ägas och genomföras av stiftelsen och dess styrelse.

Avslutningsvis vill kulturnämnden tacka för skrivelsen från Ljungbergsmuseet. Den kommer att hanteras som ett underlag i kulturnämndens fortsatta budgetarbete.

Med vänlig hälsning

Ragnar Lindberg
Kulturnämndens ordförande

Christel Gustafsson
Regional utvecklingsdirektör

Till ledamöterna i Region Kronobergs kulturnämnd

Ljungbergsmuseet är länets Bildkonstmuseum och erbjuder medborgarna i vår region möjligheten att se konst av hög nationell och internationell klass samt konstpedagogik till länets barn och unga. Få konstinstitutioner utanför storstadsområdena kan uppvisa en lika imponerande utställningshistorik.

För att kunna bedriva denna verksamhet måste museet i allt väsentligt förlita sig på offentliga anslag även om vår egen finansieringsgrad inte är obetydlig. Museet har sedan 2012 haft i stort sett oförändrade anslag. Under denna tid har enbart lönekostnaderna ökat med 17–18 %. Vi har sedan 2015 uppvaktat både kommunens och regionens ansvariga politiker och påtalat att detta inte är hållbart över tid.

Vi skriver till er, inte för att vi tror att ni okunniga om vår verksamhet eller vår ekonomi i stort, utan för att informera om att vi med nuvarande intäktssida har nått "vägs ände". Det innebär att vi under innevarande år måste se över våra personalkostnader och inför nästa år även utställningsverksamheten. En liten personalstyrka blir än mindre. Det gör museet extremt känsligt för störningar vid sjukfrånvaro och semester. Med färre utställningar ligger det i farans riktning att antalet besökare minskar.

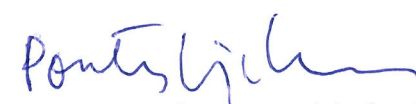
Statens stöd till Ljungbergsmuseet är litet och vi anser att det borde vara i nivå med regionens. Vi tror att "räddningen" för museet är att förmå staten till ett betydligt större engagemang. Detta borde kunna uppnås genom att Region Kronoberg uppvaktar Kulturrådet och begär ett större årligt anslag till Ljungbergsmuseet. Det är bråttom om inte Ljungbergsmuseet ska tvingas dra ned på verksamheten redan i år. Det skulle omöjliggöra en utveckling av länets Bildkonstmuseum vilket är tvärt emot intentionerna i kulturplanen, där bild och form är ett prioriterat område.

Representanter från stiftelsen bistår gärna vid denna uppvaktning.

Ljungby den 17 mars 2018

Styrelsen för Sven och Ann Margret Ljungbergs stiftelse

Arne Johansson, ordf.

Pontus Ljungberg, museichef

Strandgatan 5
341 30 Ljungby
Tel 0372-620 36
info@ljungbergsmuseet.se
www.ljungbergsmuseet.se

12

Kulturnämnden

Svar på skrivelse från Hemslöjden i Kronoberg

Ordförandes förslag till beslut

Föreslås att kulturnämnden beslutar

att lämna svar på skrivelsen från Hemslöjden i Kronoberg i enlighet med förslaget

att hantera skrivelsen från Hemslöjden i Kronoberg som ett underlag i kulturnämndens ordinarie budgetprocess inför 2019

Sammanfattning

Region Kronoberg har mottagit en skrivelse från Hemslöjden i Kronoberg 2018-04-12. Skrivelsen handlar om Hemslöjden i Kronobergs behov av utökade ekonomiska resurser för att möta den ökande efterfrågan på eget skapande inom slöjd och hantverk, framförallt inom området barn och unga. För att Hemslöjden i Kronoberg ska kunna möta efterfrågan och stärka hemslöjd som kulturområde önskar de inrätta en tjänst med inriktning på barn och unga.

I förslaget till svar på skrivelsen redogörs bland annat för kulturnämndens uppdrag, den regionala kulturplanen och hur budgetprocessen går till.

Ragnar Lindberg
Kulturnämndens ordförande

Christel Gustafsson
Regional utvecklingsdirektör

Bilaga: Skrivelse från Hemslöjden i Kronoberg
Svar på skrivelse från Hemslöjden i Kronoberg

Till Kulturnämnden Region Kronoberg

Barn och unga är en prioriterad målgrupp i Region Kronobergs kulturplan. Hemslöjden i Kronoberg har under flera år arbetat för att nå fler barn och unga med slöjd och hantverk. Sedan kultursamverkansmodellen startade har vi haft en stadig ökning av antalet aktiva barn och unga som nås av oss. Enligt kulturdatabasens redovisning har vi under de tre senaste åren ökat med 121 %. Vi har svårt att bemöta den efterfrågan som finns och kan inte längre garantera kontinuitet och kvalitet på vår verksamhet mot gruppen barn och unga. I dagsläget saknas statlig eller regional finansiering med särskild inriktning mot barn och unga. Vi anser att det vore befogat att se över det regionala anslaget. Hemslöjden behöver en pedagogisk person som arbetar enbart mot barn och unga. Det skulle innebära att vi stärker hemslöjd som kulturområde, säkerställer kvalitén och får en kontinuitet som kan bemöta ungas möjlighet att ta del av, samt utöva slöjd och hantverk på sin fritid, på kvällar, helger, skollov och i skolan. Att skapa själv eller tillsammans med andra, är viktiga ingredienser för avkoppling, bra hälsa, personlig utveckling, självständigt tänkande och förståelse av omvärlden.

Inom kulturen i Kronoberg kan vi se flera områden som har pedagogisk personal med inriktning barn och unga. Varför har inte hemslöjden samma förutsättning som andra kulturområden? Främjande av Hemslöjd är ett av åtta prioriterade kulturområden, och vi kan konstatera att de flesta län i landet och särskilt i län runt om kring oss har speciell pedagogisk personal med inriktning barn och unga. Senast ut är Kalmar som tillsätter en halvtidstjänst.

Genom en tjänst speciellt inriktad mot barn och unga skulle vi kunna frigöra mera resurser till civilsamhället och professionella utövare av slöjd och konsthantverk. Idag har vi ingen möjlighet att med två tjänster kunna var operativa och erbjuda aktiviteter för barn och unga utan vi måste vid varje tillfälle hitta en extern finansiär och en kvalificerad handledare.

Det här står i Region Kronobergs kulturplan

”Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor konstaterar också att det offentliga sällan finansierar de former av kultur som **unga helst ägnar sig åt: slöjd och hantverk**, bildskapande, musicerande och skrivande.”

Kulturpolitiken ska verka för att öka barn och ungas möjligheter att ta del av kultur och skapa själva. Hemslöjden är ett av få kulturområden där man skapar själv. Undersökningen som myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor gjort ligger helt i linje med den efterfrågan på slöjd och hantverk som finns bland barn och unga i Kronoberg. Därför anser vi att politiken behöver omfördela och prioritera extra medel till en pedagog som gör det möjligt för barn och unga i Kronoberg att kunna ge uttryck för sitt eget skapande genom hemslöjd. Att ge medel till det som barn och unga helst ägnar sig åt borde vara en självklarhet.

Datum 2018-04-05

Ordförande

HEMSLÖJDEN
i KRONOBERG

Lena Karlsson, ordförande Hemslöjden i Kronoberg
lenaiskogen@outlook.com

Svar på skrivelse – Hemslöjden i Kronoberg

Inledning

Region Kronoberg har mottagit en skrivelse från Hemslöjden i Kronoberg 2018-04-12. Skrivelsen handlar om hemslöjdens behov av utökade ekonomiska resurser för att möta den ökande efterfrågan på eget skapande inom slöjd och hantverk, framförallt inom området barn och unga. För att Hemslöjden i Kronoberg ska kunna möta efterfrågan och stärka hemslöjd som kulturområde önskar de inrätta en tjänst med inriktning på barn och unga.

Region Kronobergs uppdrag inom området

Kulturnämndens uppdrag är att förvalta och utveckla de gemensamma resurserna på kulturområdet på regional nivå, samt ansvara för de åtaganden som följer med den regionala kulturplanen.

I den nyligen beslutade Regional kulturplan för Kronobergs län 2018-2020 beskrivs de kulturpolitiskt prioriterade utvecklingsområdena för tre år framåt. Precis som Hemslöjden i Kronoberg konstaterar i skrivelsen lyfts barn och unga fram i den regionala kulturplanen som en särskilt viktig målgrupp.

Region Kronoberg har ekonomiska verktyg för att främja en god tillgång till kultur för länets invånare och uppnå målen i kulturplanen. Region Kronobergs fullmäktige beslutar årligen om kulturnämndens rambudget. Kulturnämnden fördelar både rambudgeten från fullmäktige och statsbidrag till regional kulturverksamhet i enlighet med den statliga förordningen om fördelning av vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet.

I budget 2018 fördelas totalt 1 482 115 kronor till Hemslöjden i Kronoberg.¹ Med undantag för ordinarie årlig uppräknings har anslaget i princip legat på samma nivå sedan inträdet i kultursamverkansmodellen. Hemslöjden har dock varit prioriterade vad gäller regionala utvecklingsmedel, genom de olika projekt som organisationen initierat och drivit.

Region Kronobergs synpunkter

Kulturnämnden konstaterar att Hemslöjden i Kronoberg bedriver en omfattande och ambitiös verksamhet i förhållande till personella resurser. Utvecklingsarbete och samverkan med många olika aktörer är faktorer som bidrar till förnyelse på området.

¹ 822 545 kronor i regionalt driftsanslag och 659 570 kronor i statsbidrag inom kultursamverkansmodellen

Kulturnämnden tackar för skrivelsen från Hemslöjden i Kronoberg. Den kommer att hanteras som ett underlag i kulturnämndens fortsatta ordinarie budgetprocess inför 2019.

Med vänlig hälsning

Ragnar Lindberg
Kulturnämndens ordförande

Christel Gustafsson
Regional utvecklingsdirektör

13

Ekonomidirektörens verkställighetsbeslut nr 1/2018

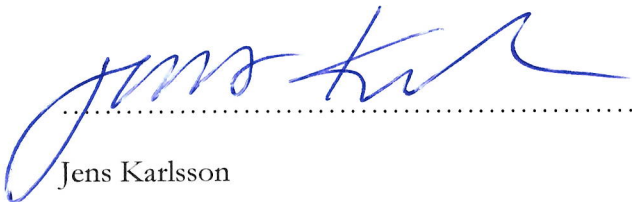
Ärende: Utrangering av byggrelaterad konst

Underlag

I enlighet med ED-beslut nr 4/2014 godkänner ekonomidirektören om byggrelaterad (platsspecifik) konst kan utrangeras genom destruktion. Godkännandet ska baseras på beslutsunderlag från Region Kronobergs ansvarige konsthantare.

Beslut

I enlighet med ED-beslut nr 4/2014 godkänns bifogat beslutsunderlag utarbetat av Region Kronobergs ansvarige konsthantare Sofie Karp avseende destruktion av konstnärlig gestaltning Marmoraccio av Hans Fredholm (registreringsnummer 5440) inköpt 1988-05-23 för totalt 26 334 kronor, varav hälften destrueras.

Jens Karlsson

Ekonomidirektör

Bilaga 1: Förslag av destruktion av konstnärlig gestaltning (dnr 16RK2252)

Bilaga 2: Konstnären Hans Fredholms godkännande av arkitektens förslag på det nya utförandet och utformningen.

Förslag av destruktion av konstnärlig gestaltning

Registreringsnummer: 5440

Konstnär: Hans Fredholm

Titel: Marmoraccio

Format: Pelare samt väggbeklädnad

Teknik: Målning

Inköpsdatum: 1988-05-23

Inköpspris: 26334 kr

tidigare placering: Restaurang Strandbjörket CLV

Orsak till förslag till destruktion av verket: Ombyggnad av restaurang Strandbjörket föranleder destruktion av delar av verket. Hälften av verket kommer att kvarstå på platsen och ingå i nytt arkitektoniskt sammanhang. Detta efter godkännande av skiss från arkitekt av konstnären Hans Fredholm.

Bedömning av ekonomiskt värde samt destruktionssätt: Ekonomiskt värde bedöms som hälften av inköpspris 26334 kr. Alltså värdet av det kvarstående verket på platsen uppgår till 13207 kr.

Destruktionssätt sker genom att pelare målas över och väggbeklädnad monteras ner och destrueras.

Konsthandläggares bedömning: Jag anser efter bedömning av verkets art och efter samråd med konstnär där det framgår att denne sätt uppdraget som närmare ett hantverksuppdrag än en konstnärlig gestaltning att verket kan delas upp och delvis destrueras samt att de delar som bevaras i restaurangen placeras och gestaltas enligt arkitektens förslag. Konstnären Hans Fredholm godkänner arkitektens förslag på det nya utförandet av restaurangen och därmed godkänner den nya utformningen av rummet där delar av dennes konstnärliga gestaltning är integrerat på nytt sätt.

Bedömning av extern person med konstkompetens Nicholas Hansson
Kulturparken Småland:

Ett konstverk av Hans Fredholm finns monterat i stora delar av sjukhusets matsal, dels på väggar men även på ett antal bärande rundpelare. Verket har ett mönster som återger känslan av marmor. Det ger ett elegant och luftigt intryck i rummet och ramar in stora delar av salen på ett subtilt sätt.

Salen ska renoveras med ny rumslig lösning och därför skapas det nya förutsättningar för konstverket. Går det att förändra och anpassa efter en ny rumslig lösning, eller blir det en halvdan kompromiss? Man bör vid sådana situationer alltid gå efter konstnärens intention med verket. Vidare har ett konstverk inte evigt liv och passar inte alltid in i en ny arkitektoniskt eller rumslig lösning. Man bör undvika att förändra ett verks karaktär, dela upp eller stycka av för att passa in i ett nytt format och nya förutsättningar – så tillvida man inte fått konstnärens godkännande och då rådfråga eller anlita konstnären för den nya anpassningen.

Utifrån rådande omständigheter förespråkar jag att man behåller verket i nuvarande skick, omfång och format. Att man försöker så långt det är möjligt att få det att fungera i den nya miljön även om verket blir uppdelat i flera rum. Alternativet är att man tar bort verket helt och ersätter det med andra lösa verk.

Lupton Åsa RST ekonomiavdelningen

Från: Karp Sofie KUL kulturstab
Skickat: den 21 maj 2018 08:30
Till: Lupton Åsa RST ekonomiavdelningen
Ämne: VB: Angående ditt verk på restaurang Strandbjörket Växjö

Från: Hans Fredholm [mailto:info@fld.se]
Skickat: den 15 maj 2018 11:01
Till: Karp Sofie KUL kulturstab <sofie.karp@kronoberg.se>
Ämne: Re: Angående ditt verk på restaurang Strandbjörket Växjö

Hej Sofie!
jag ser inga hinder med att återanvända mina marmoreringar på det sätt som redovisas i förslaget för restaurang Strandbjörket i Växjö Lasarett..
Kör på!

Med vänlig hälsning
Hans Fredholm

.....

Parkgatan 23
SE-575 33 Eksjö
www.fld.se,
info@fld.se
0381-10701,
070-5810701

This e-mail is confidential and may contain legally privileged information.
It is intended only for the addressees.

If you have received this e-mail in error, kindly notify us immediately by phone or e-mail and delete the message from your system.

E-mail is susceptible to data corruption, interception, unauthorised tampering and viruses, and we only send and receive e-mails on the basis that we are not liable for any such corruption, interception, amendment, tampering or viruses or any consequences thereof.

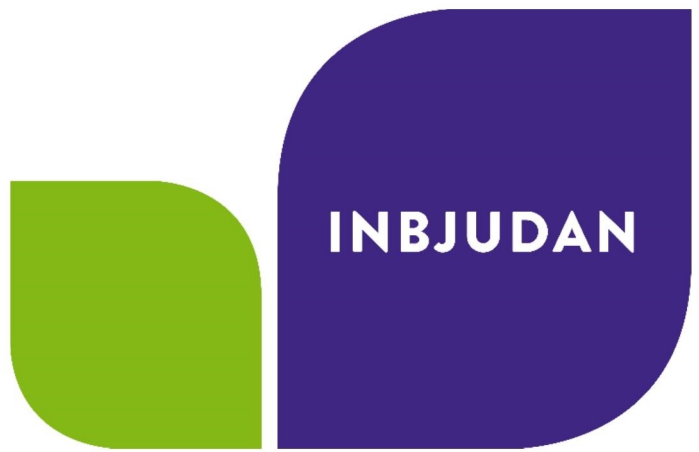
Den 2018-05-15 kl. 09:06, skrev sofie.karp@kronoberg.se:

Hej Hans!

Här är bilder på hur arkitekten tänker sig att restaurangen skall se ut efter renovering där ditt verk är integrerat. Observera att på bilden med pelarna är arkitektens plan att behålla marmoreringen på tre av pelarna. För mig som konsthandläggare är det mycket viktigt att du som konstnär och uppförare av verket är bekväm med förslaget för att det skall vara möjligt att genomföra. Det finns också möjlighet för dig att genom dialog med arkitekten framföra din åsikt och på så sätt hitta en lösning där du är bekväm med resultatet. Om det är så att din inställning skulle vara att inte alls vilja att ditt verk skall vara del i arkitektens plan och därför destrueras respekteras din åsikt och värderas högt. Tyvärr finns det en viss tidspress i projektet så om du har möjlighet att titta på detta snarast så uppskattar jag det.

Vänliga hälsningar Sofie Karp

15

SPÄNST- konst, plats publik 20 juni

- En lunchövning om den offentliga konsten i Kronoberg

Målgrupp: konstansvariga politiker och tjänstepersoner, arrangörer, konstnärer, konstarenor, pedagoger och studenter.

När Onsdagen den 20 juni kl. 11.00-13.00

Var Italienska Palatset, J F Liedholmsväg 17 ([hitta hit](#))

Hur Kostnadsfritt. Anmäl dig senast den 15 juni [HÄR](#)

För mer information:

Helen Hägglund, helen.hagglund@kronoberg.se 0470-58 31 09, 076-720 76 52

Program

11.00 Hej och välkomna

- Region Kronoberg om hur vi arbetar med konst i offentliga rummet
Helen Hägglund, bild- och formutvecklare och Sofie Karp, konsthandläggare

11.30 Vad är offentlig konst?

- Vi undersöker frågan tillsammans

11.45 Här&Där – konstnärer i hemvist: Älmhult & Alvesta 2018

Markus Emilsson, konstnär och konstnärlig ledare Co-Lab Småland och Helen Carlsson, kulturstrateg Älmhults kommun

12.00 Lunch hämtas i entrén

12.10 Hur blir vår offentliga konst angelägen för fler?

Ett samtal mellan Veronica Wiman, Alvesta Utställningshall och Roger Simonsson KC Syd. Moderator Ragnhild Lekberg, Växjö konsthall

12.45 Avslut

- Träningsprogram för offentlig konst, höst 2018 samt avslutande reflektion

13.00 Trevlig sommar!